

Verksamhetsberättelse

2021

Djurens Rätt.

För en värld där djur
respekteras som kännande
individer med rätt till
sina egna liv.

Innehåll

4	ORDFÖRANDE HAR ORDET
6	DEN STÄNDIGA FÖRNYELSEN
8	DJURENS RÄTTS PÅVERKANSPROGRAM FÖR KYCKLINGARNA
9	DJURENS RÄTTS SOMMARTURNÉ
11	FRAMGÅNG FÖR KYCKLINGARNA NÄR ALLT FLER FÖRETAG STÄLLER HÖGRE KRAV
12	DJURENS RÄTT GRANSKAR FÖRETAGENS ARBETE FÖR KYCKLINGARNA
13	INGA TURBOKYCKLINGAR I LINAS MATKASSE
15	SKANDALERNA PÅ KRONFÄGELS KYCKLINGFABRIK
17	ALLA SVENSKA LIVSMEDELSKEDJOR ÄR BURÄGGSFRIA!
18	BURFÖRBUD PÅ GÅNG I HELA EU OCH FLER FÖRETAG SÄGER NEJ TILL BURAR I SVERIGE
20	DJURVÄNLIG KOMMUN VISADE VÄGEN FÖR GRÖNARE SKOLMAT
22	VÄLJ VEGO FORTSÄTTER ATT VÄXA, INSPIRERA OCH UTMANA
23	VEGANUARI 2021
24	I'M VEGAN FORTSÄTTER ATT EXPANDERA
25	SVERIGES VEGOVÄNLIGASTE BUTIK
26	RECEPTKREATÖREN BLEV ÅRETS ELNA TENOW
27	AVELSFÖRBUD OCH EKONOMISK KRIS PÅ MINKFARMERNA
28	ETT STARKT STÖD FÖR ÅTGÄRDER MOT MINKFARMER
29	FLER PARTIER VILL SE FÖRBUD MOT MINKFARMER
30	DET UTÅTRIKTADE ARBETET FÖR MINKARNA
31	DJURENS RÄTTS WEBBINARIER 2021
33	STRATEGIER FÖR UTFASNING AV DJURFÖRSÖKEN
34	DJURFÖRSÖKSÅRET 2021
36	MÄRKNING OCH REGISTRERING AV KATTER
37	POLITIK OCH PÅVERKANSARBETE NATIONELLT
39	RÄDDA DJUREN-KLUBBEN
41	VOLONTÄRER OCH ENGAGEMANG I SIFFROR
42	VOLONTÄRER OCH ENGAGEMANG
43	NYA ENGAGEMANGSFORMER
44	GÅVOR OCH MEDLEMSKAP DRIVER ARBETET FÖR DJUREN
45	MEDLEMSUTVECKLINGEN UNDER ÅRET
46	MEDLEMSFILM, MARKNADSFÖRING, SOCIALA MEDIER, HEMSIDA
48	ÅRETS MAKTHAVARE
49	PODD, YOUTUBE, VARUMÄRKESUNDERSÖKNING
50	DJURENS RÄTT – EN MEDLEMSORGANISATION
51	DJURENS RÄTT GRUNDAR WORLD FEDERATION FOR ANIMALS
52	DJURENS RÄTTS RIKSSTYRELSE 2021-2023
53	EFFEKTRAPPORT 2021

2021

Först av allt vill jag tacka alla som gjort Djurens Rätts arbete för djuren möjligt under året som gått. Stort tack till dig som är medlem, gåvogivare och till dig som lägger din dyrbara tid på att engagera dig för djuren. Varenda en av er behövs för att vi ska vara en stark röst för alla de djur som är flest och har det sämst.

Även detta år har präglats av covid-19, både när det gäller hur vi kunnat arbeta men också gällande vilka frågor som hamnat i fokus. Framför allt har minkarnas situation kopplat till smittspridningen varit fortsatt aktuell. Under året rådde avelsförbud, men spridningen av covid-19 på minkfarmerna fortsatte trots detta. Genom både nationella och internationella påtryckningar försökte vi få den svenska regeringen att agera och besluta om en permanent avveckling. Om detta kan du läsa på sida 27.

Under våren flyttade vi fram positionerna internationellt med kampanjen End the Cage Age som vill se ett slut på burhållningen i hela EU. Vi har arbetat med det här medborgarinitiativet sedan 2017 och nu nådde det hela vägen. EU-parlamentet stöttade det och EU-kommissionen lovade att lagstiftning ska införas för att få bort *alla* burar i djurfabrikerna. Nu väntar arbetet med *hur* burarna ska försvinna, i hela Europa. En fantastiskt viktig seger som påverkar livet för omkring 300 miljoner djur årligen. I Sverige är antalet hönor som hålls i burar numera rekordlåg, dessvärre inte efter politiska initiativ utan till följd av att fler och fler företag tagit sitt ansvar. Sådant händer ju inte av sig själv, utan är tack vare Djurens Rätts intensiva påverkansarbete i flera år.

Något som präglat även detta år är skandalerna i djurfabrikerna. Här har ljuset äntligen hamnat på kycklingarna, de som är flest och har det sämst. Fruktansvärda förhållanden har rapporterats om från slakterier och transporter, vilket ledde till att ett stort antal kommuner sa nej till kyckling från Kronfågel efter rundringning från oss och media. Även konsumenter protesterade och började välja vego.

När det gäller kycklingarna så har vi, tillsammans med andra organisationer, genom samtal och konsumentupplysning lyckats under 2021 få fler än 75 nya företag att ställa högre krav på industrin genom European Chicken Commitment (ECC). Genom att fler företag antar ECC så kommer industrin behöva förändras, utevistelse och nej till turbokycklingar kommer att bli en självklarhet. Detta arbete hade inte varit möjligt utan Djurens Rätts medlemmar, supporters och volontärer som varje vecka, året om, spridit information, kontaktat företag och pratat om turbokycklingarnas situation med sin omgivning. När vi tillsammans arbetar målinriktat och fokuserat så når vi resultat som påverkar miljontals djur.

Vi har också nått stora framgångar i arbetet för att plågsamma djurförsök ska fasas ut och djurfri forskning främjas. En fråga Djurens Rätt arbetat intensivt med ända sedan 1882. Nu har samtalet, både i Sverige och internationellt, äntligen börjat handla om *hur* vi ska fasa ut djurförsöken, istället för *om* vi ska göra det. Det är ett otroligt viktigt paradigmskifte i samtalen om djurfri forskning. Bakom det här skiftet ligger otaliga timmars hårt arbete under många år från Djurens Rätt. Det märks inte alltid när de politiska besluten väl fattas, men vi vet att vår opinionsbildning och politiska påtryckningar gör skillnad. Nästa steg blir att se till att både nationella och internationella handlingsplaner blir så effektiva för djuren som möjligt och att de ekonomiska satsningar som behövs också blir verklighet.

Det här året har varit ännu ett år av skandaler i djurfabrikerna, men också av framgångar och framflyttade positioner i arbetet för djuren. Djurens Rätts arbete är möjligt för att vi är många som vill se förändring. Ju fler vi är, ju starkare röst för djuren. När vi tillsammans kämpar för en värld där djur respekteras som kännande individer med rätt till sina egna liv, då kan vi flytta berg. Och montera ned djurfabriker.

Camilla Bergvall
Riksordförande, Djurens Rätt

Den ständiga förnyelsen

“**V**ar du med och startade Djurens Rätt?” Det är en fråga som jag fått allt oftare på senare år. Jag brukar svara att riktigt så gammal är jag inte att jag kunde vara med vid bildandemötet i oktober 1882, mitt grånande skägg till trots. Upplevelsen många har av Djurens Rätt är att det är en relativt ung, nybildad organisation, inte att det faktiskt är en av Sveriges äldsta medlemsföreningar. Förklaringen till det ligger troligen i att Djurens Rätt lyckats hålla sig ajour med de uttrycksförändringar som sker i samhället. Att ändra tilltalet så att det upplevs samtida, även om målsättningarna och sakfrågorna är desamma sedan mer än 100 år. Och det är också en nyckel till varför Djurens Rätt lyckats växa kraftigt det senaste decenniet; att som organisation sträva efter att vara i ständig förnyelse.

Strategin i stort är enkel, nämligen att göra mest skillnad för de djur som är flest och har det sämst. Det lägger grunden för de arbetsområden Djurens Rätt har valt att verka inom. I verksamhetsinriktningen som gäller fram till och i vissa fall bortom 2023 återfinns tre huvudmål och nio riktningmål. Dessa mål bryts ned i s.k. OKRs, Objectives & Key Results, på års- och kvartalsnivå. Det ger organisationen en gemensam modell att sätta upp mål och följa upp resultat med. Det är också här förnyelsen av arbetssätt och taktik sker löpande.

Riksstämman som hölls i maj genomfördes helt digitalt, med deltagare runt om i landet som fattade beslut med hjälp av digitala omröstningsverktyg. Årets riksstämma bekräftade den riktning som Djurens Rätt håller; att bli bäst på att göra så stor skillnad som möjligt för de djur som behöver det mest, de som är flest och har det sämst. Ett viktigt beslut som fattades i linje med detta var att slå fast att Djurens Rätt ska arbeta för att djurfabrikerna ska monteras ned.

Pandemin har erbjudit många utmaningar och en del möjligheter. Under 2021 har Djurens Rätt arbetat intensivt med att skala upp kapaciteten ytterligare. Nya volontärprogram och påverkanskoncept har sjösatts. Personalstyrkan har förstärkts med ytterligare tre personer för att vi ska kunna lägga ytterligare kraft bakom vårt gemensamma påverkansarbete. Sammantaget lämnar Djurens Rätt 2021 och kliver in i 2022 som en starkare och snäppet bättre organisation. Lite äldre, men också lite nyare!

Alltid på djurens sida,

Benny Andersson
Generalsekreterare
Djurens Rätt

Djurens Rätts målsättningar

Huvudmål 1:

Ett samhälle vars lagstiftning respekterar djurs rättigheter

Riktningmål

- 1a. Alla hönor ska vara frigående
- 1b. Pälsdjursfarmning ska avvecklas
- 1c. Djurfabrikerna ska monteras ned

Huvudmål 2:

Ett samhälle där fler gör djurvänliga val

Riktningmål

- 2a. Halverad köttkonsumtion till 2030
- 2b. Inflytelsrika aktörer ska välja växtbaserat som norm
- 2c. Djurskydd ska vara integrerat i hållbarhetsarbetet

HUVUDMÅL 3:

Ett samhälle som ser till djurs intressen

Riktningmål

- 3a. Handlingsplaner för utfasning av djurförsök
- 3b. Ökade anslag till djurfri forskning
- 3c. Inrättande av djurskyddsminister

99 MILJONER Djurens Rätts påverkansprogram för kycklingarna

Kampanjen 99 miljoner lanserades första gången 2018 och anspelar på det antal kycklingar som varje år dödas för sitt kött i Sverige. Under 2021 har kampanjen övergått till att bli en fast programverksamhet inom Djurens Rätt. Under våren nylanserades 99 miljoner med en annonseringskampanj och nya kampanjaktiviteter. 99 miljoner var även temat för Djurens Rätts sommarturné, läs mer om den på nästa sida.

De allra flesta kycklingar som föds upp för sitt kött i Sverige är så kallade turbokycklingar. Det betyder att de är avlade att växa snabbt, vilket gör att de ofta får benskador och svårt att gå. De lever dessutom inomhus i extrem trängsel. Med olika kampanjaktiviteter visar Djurens Rätt kycklingarnas verklighet i djurfabrikerna och inspirerar till att välja bort kycklingen från tallriken.

Kycklingfri fredag med receptkreatören Fredrik Kämpenberg

Inför nylanseringen av 99 miljoner-programmet i mars 2021 lanserades vego-utmaningen *Kycklingfri fredag* som pågick under våren och sommaren. Utmaningen gick ut på att testa fyra kycklingfria fredagar, där de anmälda fick mail med recept, tips och inspiration. Totalt deltog fler än 2 500 personer i utmaningen.

För att göra det enkelt och gott att välja bort kycklingen från tallriken inleddes ett samarbete med kocken och receptkreatören Fredrik Kämpenberg. Fredrik, som 2019 utsågs till Sveriges bästa vegokock, tog fram 10 recept för *Kycklingfri fredag*. Recepten var både nyskapande moderna rätter och klassiska kycklingrätter i vegotappning, såsom vegansk Flygande Jakob. Fredrik skapade till varje recept en video som publicerades på YouTube.

Seriestrip

Ytterligare en viktig aktivitet var att serie-tecknaren Emanuel Garnheim tog fram en seriestrip som handlar om två kycklingar som en får följa genom livet, en lycklig kyckling och en turbokyckling. Genom den här jämförelsen blev det tydligt att en turbokyckling lever väldigt långt ifrån ett naturligt liv. De problematiker som lyftes i serien var bland annat att kycklingar i djurfabrikerna inte får träffa sin mamma, den snabba tillväxten och hur tidigt i livet de slaktas.

Annonseringskampanj

Annonser om kycklingarnas liv i djurfabrikerna har under året synts i kollektivtrafik, tidningar, banners, YouTube och sociala medier. Seriestripen användes som annonsmotiv i kollektivtrafiken, där tusentals människor passerade den varje dag och kunde läsa om kycklingarnas verklighet. Under 2021 hade annonseringen kopplat till 99 miljoner en total räckvidd på omkring 3,3 miljoner.

Djurens Rätts sommarturné

Varje sommar sedan år 2006 har Djurens Rätt besökt gator och torg, marknader, stadsfester och festivaler runt om i Sverige. Vi delar ut informationsmaterial, sprider kunskap om djurens situation och påverkar tusentals människor till att göra djurvänliga val. Coronapandemin fortsatte dock vara en utmaning precis som året innan och turnén anpassades efter de rådande förutsättningarna.

Som alternativ till att medverka vid större sommarevenemang arrangerades en mindre stadsturné. En turnécoach anställdes och ansvarade för turnéstopp, istället för fyra som det görs i vanliga fall.

Varje sommarturné genomförs av en kampanj som blir fokus för arbetet under sommaren. Under 2021 uppmärksammades kycklingarnas situation för tredje år i rad. Kycklingarna prioriteras då de är de landlevande djur som är flest och har det sämst. Under sommarturnén informerades besökare om verkligheten i de svenska djurfabrikerna och inspirerade till att välja bort kycklingen från tallriken. Detta kunde vi göra med hjälp av vego-utmaningen *Kycklingfri fredag* som besökare uppmanades att anmäla sig till. Djurens Rätts lokalorganisationer deltog genom att arrangera lokala turnéstopp i bland annat Göteborg och Jönköping. Även Djurens Rätts lokalavdelning i Stockholm bidrog till sommarturnén med ett picknick-event med medlemsvärvning och quiz.

I år mötte vi återigen utmanande omständigheter men volontärerna visade stort engagemang. Turnéteamet har gjort ett fantastiskt arbete i sommar, kommenterade Coral Ricote, kampanjchef för Djurens Rätt.

Framgång för kycklingarna när allt fler företag ställer högre krav

När 2021 nådde sitt slut hade över 300 företag valt att inkludera välfärdsriterierna i European Chicken Commitment (ECC) i sina inköspolicys. Att arbeta med ECC innebär bland annat att företaget säger nej till turbokyckling, samt att de ställer krav på mer plats för kycklingarna, skonsammare slaktmetoder och att fler kycklingar ska få vistas utomhus.

Att kycklingindustrin måste förbättras är uppenbart, vilket inte minst årets skandallrapporter från svenska kycklingproducenter vittnat om. Några som har makt att verka för en förändring är företag, eftersom de kan ställa krav på produktionens förhållanden i sina inköspolicys. Genom att ta med ECC-kriterierna i sina riktlinjer så kräver företagen att kycklingarna de köper in ska födas upp under bättre förhållanden. Företagen åtar sig att uppfylla ECC senast år 2026.

Nathalie Söderström, ansvarig för företagsrelationer på Djurens Rätt, kommenterar Orklas beslut:

– När ett så stort företag som Orkla Foods väljer att arbeta med ECC påverkar det oerhört många kycklingars liv, så vi gläds verkligen åt deras beslut. När allt fler företag väljer att ställa hårdare krav på djurvälstånd i sitt hållbarhetsarbete så kommer det också bli svårare för de företag som inte höjer ribban att behålla medvetna kunder i framtiden.

ECC är på god väg att bli branschens nya miniminivå. Under 2021 har fler än 100 nya företag i Europa valt att arbeta med ECC, och totalt har nu över 300 företag valt att arbeta med kriterierna vilket kommer förbättra livet för miljontals kycklingar världen över. Bara i Sverige har företagen som arbetar med ECC ökat med över 40 % under året som gått, och siffran tickar stadigt uppåt. Några av de svenska företag som valt att arbeta med ECC under det gångna året är Pinchos, Brödernas, Linas Matkasse och Jureskogs. Även matkasseföretaget Marley Spoon, som förutom i Sverige finns i fem andra europeiska länder, har valt att arbeta med ECC och därmed säga nej till turbokyckling och ja till utevistelse. Enbart Marley Spoons beslut kommer påverka över **400 000** kycklingar varje år.

En av de största nyheterna under året kom strax före årsskiftet, då Orkla Foods Sverige, efter samtal med Djurens Rätt, gav besked att de också kommer uppfylla kriterierna i ECC senast år 2026. Orkla äger bland annat varumärkena Felix, Grandiosa, Paulúns och Frödinge, samt veganska märkena Anamma och Frankful.

ÅRETS MINITURNÉ I SIFFROR:

13 turnéstopp genomfördes och turnén pågick i **25** dagar

24 volontärer engagerade sig ideellt för djuren

Ca **1 800** vegorecept delades ut

132 medlemmar välkomnades till Djurens Rätt

Djurens Rätt granskar företagens arbete för kycklingarna

Under året som gått lanserade Djurens Rätt ett helt nytt sätt att granska företagens arbete med djurvälstånd, i form av en serie företagsrapporter. I rapporterna rankas företag efter deras arbete för djuren med fokus på kycklingar och European Chicken Commitment (ECC). Under året har tre företagsrapporter släppts, och fler väntas framöver.

I januari 2021 släpptes Djurens Rätts första företagsrapport, "Vad gömmer sig i din matkasse?", som granskade matkasseföretag på den svenska marknaden. Rapporten konstaterade att flera av matkassorna arbetade med ECC, bland andra Hello Fresh, Matkomfort och Marley Spoon, men att Sveriges största matkasse Linas Matkasse dessvärre inte gjorde det. Efter att Djurens Rätt informerat allmänheten om Linas Matkasses avsaknad av policy för ECC så valde företaget senare under våren att också de arbeta med ECC. Läs mer om detta på sida 13.

I maj släpptes den andra företagsrapporten, "Färdigmat - vilka företag tar ansvar?". Rapporten rankade fem av landets största tillverkare av färdigmat. Företagen Dafgårds och Picard sågs i topp då de båda arbetar med ECC, medan varumärken som Carolines Kök och Gooh hamnade i botten då de saknade ECC-policy. I september lanserades den tredje och senaste rapporten, och då hade turen kommit till att granska landets största hamburgerkedjor. I rapporten, med titel "Många hamburgerkedjor sviker kycklingarna", placerade sig landets största kedjor Max, McDonalds, Burger King och Sibylla i botten av rankingen då ingen visat tillräckligt ansvar för kycklingarna. Glädjande nog syntes flera mindre kedjor i topp, däribland Brödernas, Bastard Burgers, Jureskogs och Phil's Burger som alla valt att arbeta med ECC.

Företagsrapporterna har mottagits mycket väl bland konsumenterna, för vilka resultaten har varit stundtals överraskande. Rapporterna har även väckt intresse i media och år 2022 väntas fler företagsrapporter släppas.

Inga turbokycklingar i LINAS MATKASSE

I februari inledde Djurens Rätt en informationsinsats för att få företaget Linas Matkasse att ta mer ansvar för kycklingarnas välfärd. Efter 107 dagar av intensiv konsumentupplysning beslutade Linas Matkasse att anta en ny policy där de kommer att sluta med turbokycklingar och ge fler kycklingar möjlighet till utevistelse.

”

Jag vill rikta ett stort tack till alla som har engagerat sig genom att höra av sig till Linas Matkasse och uppmanat dem att ta mer ansvar för kycklingarna. Alla som har skrivit under vårt upprop, som har gjort sin röst hörd på sociala medier och förstås alla medlemmar i Djurens Rätt som gör förändring för djuren möjlig varje dag.

LINN BLECKERT, KAMPANJANSVARIG FÖR DJURENS RÄTT.

I början av året släpptes Djurens Rätt en företagsrapport med fokus på matkasseföretag – en sektor som fått ett rejält uppsving under pandemin. Företagen rankades efter vilka som valt att jobba med välfärdsriterierna European Chicken Commitment (ECC) och vilka som ännu inte gjort det. Medan exempelvis Hello Fresh, Marley Spoon, Årstederna och Matkomfort alla valt att ta mer ansvar för kycklingarna så hamnade Sveriges ledande matkasseföretag, Linas Matkasse, i botten.

Djurens Rätt hade i över ett års tid försökt få till en dialog med Linas Matkasse om kycklingarna och ECC men företaget avfärdade gång på gång dessa förfrågningar. I och med företagsrapporten blev det tydligt att Linas Matkasse hamnat efter i det viktiga arbetet för kycklingarna.

I februari började därför Djurens Rätt mer intensivt att informera konsumenterna om hur kycklingarna som hamnar i Linas Matkasse har haft det. Engagemanget blev stort och många kontaktade Linas Matkasse med en vädjan om att ta mer ansvar för kycklingarna. Fler än 12 000 personer skrev under Djurens Rätts upprop. "Linas Matkasse måste ta mer ansvar och visa bättre hänsyn till konsumenterna, miljö och hållbarhet. Speciellt vad gäller djurhållning", skrevs i en kommentar på företagets Facebooksida.

107 dagar efter att informationskampanjen lanserades presenterade Linas Matkasse en ECC-policy på sin hemsida. De blev det senaste tillskottet bland de då över 250 företag som redan valt att jobba med European Chicken Commitment.

12 241
NAMNUNDERSKRIFTER

107
KAMPANJDAGAR

Subway lyssnade på sina konsumenter – antar ECC

Ännu ett företag som har börjar arbeta med European Chicken Commitment (ECC), är världens största restaurangkedja, Subway. Beslutet kom efter 19 månader av konsumentinformation från Djurens Rätt och 21 andra djurrätts- och djurskyddsorganisationer i Europa.

Djurens Rätt hade sedan december 2019 informerat konsumenter om Subways avsaknad av ECC-policy. Som en följd av detta skrev hundratusentals personer under för kycklingarna, 17 000 personer via Djurens Rätts namninsamling, och tusentals djurvänner engagerade sig i frågan på sociala medier. Subway meddelade i mitten av augusti att de väljer att lyssna på sina konsumenter och att de ansluter sig till den ständigt växande skaran av företag som säger nej till turbokycklingar.

Några som ännu inte tagit ett positivt beslut för kycklingarna är världens största restaurangkedja, Subway. Under året har kampanjen mot dem fortsatt både i Sverige och runt om i Europa. Närmare en kvarts miljon personer har visat sitt stöd via en gemensam namninsamling, och tusentals kommentarer har skrivits till kedjan via sociala medier. Djurens Rätt har även anordnat protester i Göteborg och i Stockholm under hösten.

– Subway har redan tagit beslutet i Nordamerika, så att de inte ännu gjort detsamma i Europa är väldigt märkligt. Vi är hur som helst övertygade om att även denna globala jätte under 2021 bestämmer sig för att ta mer ansvar för djuren genom att jobba med ECC, säger Nathalie Söderström, ansvarig för företagsrelationer på Djurens Rätt.

Från Djurens Rätts verksamhetsberättelse 2020

Carolines Kök uppmanas att ta ansvar

Turbokycklingar har ingen plats i färdigmaten – det tyckte de över 9 000 personer som skrev under Djurens Rätts upprop till företaget Carolines Kök. Till skillnad från flera av sina konkurrenter så har Carolines Kök, som är ett av Sveriges största företag på färsk färdigmat, ännu inte valt att arbeta med European Chicken Commitment (ECC).

– Det minsta som kan begäras är att Carolines Kök tar ansvar genom så grundläggande kriterier som faktiskt ingår i ECC. Att kycklingar ska få komma ut och att de inte tvingas växa så fort att de får benproblem är en absolut miniminivå för djurvälstånd, säger Camilla Bergvall, riksordförande för Djurens Rätt.

I mitten av september började Djurens Rätt informera konsumenter om att Carolines Kök fortfarande använder sig av turbokycklingar. Reaktionerna har sedan dess varit många och engagemanget stort, med tusentals underskrifter och interaktioner i sociala medier. Men än så länge har Carolines Kök inte svarat på kritiken från konsumenterna.

Skandalerna på Kronfågels kycklingfabrik

Det var många som fick upp ögonen för de missförhållanden som regelbundet sker i djurfabrikerna i och med Aftonbladets granskning av Kronfågels kycklingfabrik i maj. Under året kom löpande rapporter om hur Kronfågel kontinuerligt bryter mot djurskyddslagen. Djurens Rätt har under flera år arbetat konsekvent med att lyfta kycklingarnas situation i djurfabrikerna och 2021 var inget undantag.

På Kronfågels anläggning utanför Katrineholm slaktas drygt en miljon kycklingar varje vecka. Det innebär att nästan hälften av alla djur som slaktas i Sverige varje år sätter livet till i en och samma djurfabrik. Det stora antalet kycklingar i djurfabrikerna gör det omöjligt att se till varje individ och därför utsätts kycklingar regelbundet för lidande. Aftonbladets granskande program *200 sekunder* rapporterade i maj om hur kycklingar under lång tid har skällats levande på Kronfågels slakteri. Och skandalerna slutade inte där.

Skandalerna på Kronfågel visade på systematiska problem

När en miljon kycklingar slaktas i veckan krävs det mycket för att varje individ ska avlivas korrekt. Det har inte Kronfågel lyckats med, utan bedövningen av kycklingar har återkommande fallerat. Det innebär att kycklingar kan ha varit vid medvetande när de skällades i kokhett vatten, och det är ett brott mot djurskyddslagstiftningen eftersom avblodning krävs för att kycklingarna ska dö med säkerhet innan skällning.

Förutom kycklingar som skällats levande fanns det grava brister i hygien på slakteriet. Det riskerade människors hälsa för både de som arbetade där och för de som senare köpte köttet i butik. Dessutom uppdagades flera brister vid transporter till Kronfågels slakteri under hösten, med kycklingar som haft fastklämda kroppsdelar under hela resan på väg mot sin död på slakteriet. Länsstyrelsen kommenterade fallen med att det var ett "direkt djurlidande".

Vid årsskiftet 2021 har ännu inga kraftfulla åtgärder vidtagits mot Kronfågel AB från myndigheternas sida, eftersom det var oklart vem som varit högst ansvarig för bristerna. Djurens Rätt skickade mot bakgrund av detta en skrivelse till ansvarig minister med förslag på åtgärder för att undvika liknande skandaler i framtiden. Storskaligheten i djurfabrikerna är det främsta problemet och Djurens Rätt framförde att enligt lagen måste varje enskild individ ses till vid slakt.

Uppvakning av kommuner och företag

I samband med att skandalen blossade upp kontaktade Djurens Rätt kostcheferna i landets större kommuner för att informera dem om händelserna och be dem bojkotta produkter från Kronfågel, vilket samtliga kommuner som kontaktades beslutade att göra. Djurens Rätts samtal till kommunerna satte bollen i rullning och gjorde så att många kommuner fattade dessa beslut; enligt Aftonbladet var det totalt 90 kommuner som stoppade inköpen från Kronfågel. Under samtalen med kostcheferna låg fokus på systemfelet i branschen och på Djurens Rätts arbete med European Chicken Commitment (ECC) och gentemot Upphandlingsmyndigheten, vars kriterier behöver utvecklas. Samtalen var mycket positiva. Ett flertal av kommunerna gav uttryck för stor frustration över branschen och över svårigheten att ställa meningsfulla krav vid upphandling och dialogen har gett oss stärkta förutsättningar att komma vidare i dessa frågor. Kronfågelskandalen öppnade även upp för förnyad dialog med företag som ännu inte antagit ECC. Utvalda företag kontaktades allt eftersom ny information avslöjades.

Djurens Rätts mediemedverkan under skandalerna

Förutom det som nämnts tidigare uppvaktade Djurens Rätt även de svenska medierna genom uttalanden i både debattartiklar, pressmeddelanden och artiklar. Riksförordande Camilla Bergvall hördes bland annat i en

debattartikel på Aftonbladet riktad till Sveriges politiker där hon lyfte fram vilka åtgärder Djurens Rätt ville se. De tre främsta argumenten som framfördes var att fler måste välja bort kyckling från tallriken och istället välja vego, att företag och kommuner måste ställa högre krav på djurvälstånd och slutligen att politikerna måste ta ett större ansvar för att brott mot djurskyddslagen inte får ske utan påföljder. I en debattartikel som publicerades på Upphandling24 riktades ljuset till upphandlande myndigheter där betoningen låg på att kommuner måste ställa högre krav på djurvälstånd. Förslaget som lyftes fram var att kommuner och företag behöver ställa om till mer växtbaserat och att vid inköp av kyckling ska detta göras genom producenter som arbetar med ECC.

När styrelsen för koncernen Scandi Standard, vilka äger Kronfågel, gick ut med att de sparkar koncernens VD efter skandalerna var Djurens Rätt snabba att bemöta och lyfta det huvudsakliga problemet.

– Vi kan inte fortsätta slakta i den takt som sker i djurfabrikerna idag. Det är inte enskilda medarbetares fel utan det är det systematiska felet som ligger till grund för problemen. Ett VD-byte kommer inte att förändra situationen för kycklingarna. Det är Kronfågels slaktfabrik som måste förändras, kommenterade Camilla Bergvall i ett pressmeddelande.

Fabrikshanteringen på löpande band ger stora konsekvenser när levande och kännande individer hanteras som känslolösa varor. Det här är inte ett hållbart och etiskt sätt att producera livsmedel. Lidandet är rutin i djurfabrikerna och det måste få ett slut.

CAMILLA BERGVALL
UR DEBATTARTIKEL I AFTONBLADET

Foto från Kronfågels
kycklingfabrik av
Roger Turesson

Alla svenska livsmedelskedjor är buräggsfria!

2021 var året då Djurens Rätt äntligen kunde meddela att samtliga livsmedelskedjor i Sverige sagt nej till burhållning av hönor. Därmed går det inte längre att hitta burägg i några butikshyllor.

Arbetet med att få bort buräggen från butikerna har pågått under en lång tid, närmare bestämt sedan 2008 då dialogen med kedjorna inleddes. Hemköp valde samma år att slopa buräggen efter samtal med Djurens Rätt och strax efter det påbörjades även samtalen med ICA. Under årens gång har kedja efter kedja tagit ställning för hönorna, Lidl sa nej till burägg år 2013, påsken 2015 meddelade Willys samma sak och bara timmar efter det kom Coops besked. 2016 följde Netto i samma spår och två år senare, strax innan påsken 2018, publicerade City Gross ett buräggsfritt beslut.

Efter det så kvarstod endast ICA, Sveriges största livsmedelskedja. År 2020 beslutade därför Djurens Rätt att det var dags att i en informationskampanj meddela konsumenterna om att kedjan hamnat efter i det viktiga arbetet för hönorna. Efter ett fantastiskt engagemang från djurvänner så meddelade ICA i maj förra året att de kommer se över ett förbud mot burägg, ett stort framsteg i den då 12 år långa dialogen. Under tiden som ICA jobbade med detta hann också Den svenska matrebellerna och Cash-butikerna säga nej till burägg.

Den 9 april 2021 kom så beskedet från ICA som meddelade att de avråder sina handlare från att köpa in ägg från hönor i burar. En avrådan är såklart inte samma sak som en tydlig företagspolicy men då många andra företag redan sagt nej till burägg, samt konsumenters ovilja att köpa dessa, så bedömde Djurens Rätt att det trots en aningen otydlig skrivelse blir svårt för ICA-handlare att köpa in burägg i framtiden. Därmed är alla svenska livsmedelskedjor fria från burägg!

50 000 restauranger slopar buräggen!

I september kom ännu en glädjande nyhet för hönorna då jättekoncernen Yum! Brands gick ut med att de slopar buräggen på ett globalt plan. Beslutet inkluderar kedjans 50 000 restauranger som finns i 150 länder. I början av maj inledde Djurens Rätt en internationell kampanj för att få Yum! Brands, som bland annat äger Pizza Hut och Taco Bell, att slopa buräggen. Efter att hundratusentals konsumenter engagerat sig så valde koncernen att lyssna till detta och publicerade en heltäckande buräggsfri policy. Detta gör kampanjen till Djurens Rätts hittills mest framgångsrika när det kommer till att få ut hönor ur burar.

ANTAL HÖNOR I INREDDA BURAR FRÅN 2008 TILL 2021.	2008	2011	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	2 250 783	2 321 979	2 069 272	1 987 580	1 481 451	1 200 000	1 008 000	904 700	747 761	527 166	304 500

Burförbud på gång i hela EU och fler företag säger nej till burar i Sverige

Under året har Djurens Rätt arbetat intensivt med medborgarinitiativet End the Cage Age, ett initiativ som Djurens Rätt samlat nära 50 000 underskrifter till från Sverige. I juni 2021 nåddes en historisk milstolpe när EU-kommissionen meddelade att de går vidare med initiativet utifrån målet att samtliga burar inom livsmedelsindustrin ska fasas ut i hela EU. I år har även Sveriges största äggpackeri Kronägg valt att säga nej till burarna inom äggindustrin, en enorm vinst för hönorna.

Årets kampanjande blev synligt för allmänheten i februari när 140 forskare gick ut i ett gemensamt upprop mot burarna. Bland de som skrev under var den världsberömda primatologen Jane Goodall och flera svenska forskare. Bo Algers, professor emeritus i husdjurshygien vid Institutionen för husdjurens miljö och hälsa vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Helena Röcklinsberg, lektor i djuretik på SLU var två svenska forskare som var med på uppropet. Djurens Rätt har varit drivande i kampanjen och skickade en översatt version av uppropet till svenska politiker och spred uppropet i sociala medier.

I april hölls en public hearing i EU-parlamentet med representanter från initiativtagarna, EU-parlamentariker samt kommissionärer. Den 21 maj röstade EU:s jordbruksutskott för medborgarinitiativet End the Cage Age och i juni tog EU-parlamentet ställning för initiativet. I samband med hearingen och inför omröstningarna har Djurens Rätt skickat ut en enkät till de svenska parlamentarikerna om hur de ser på frågan, mailat personligen till ledamöterna och skickat ut tips till media om initiativet. Vi har uppmärksammat de politiker som vill stötta initiativet, bland annat genom

att dela citat och bild i sociala medier, och på så sätt uppmanat fler att ställa sig bakom End the Cage Age. Hela 558 parlamentariker röstade för resolutionen till stöd för initiativet och endast 37 röstade emot.

Den 30 juni meddelade EU-kommissionen att de går vidare med End the Cage Age och påbörjar lagstiftningsprocessen. Detta föregicks av att vi skickade en skrivelse till Sveriges kommissionär samt till relevanta tjänstemän, tillsammans med en lång rad insatser av oss och av våra 170 samarbetsorganisationer som tillsammans kunde fira denna seger. Vi fick med anledning av kommissionens beslut delta i TV4-nyheterna och det skrevs om detta i många medier.

CAMILLA BERGVALL
förbundsordförande Djurens Rätt

Lagstiftningsprocessen påbörjas

Så snart EU-kommissionen meddelade sitt besked i juni riktade Djurens Rätt ljust mot den svenska regeringen och riksdagen. EU-kommissionen kommer att presentera ett konkret förslag till lagstiftning under slutet av år 2023. Processen för att ta fram ett lagförslag har nu påbörjats. Ministerrådet med landsbygds- och jordbruksministrar fick initiativet på sitt bord i somras. Djurens Rätt har kämpat för att Sverige ska skicka en positiv signal om att Sverige stödjer initiativet. Därför har Djurens Rätt kontaktat flera riksdagsledamöter samt skickat skrivelse till regeringen med uppmaning att stötta initiativet. Vi har även haft möte med regeringsrepresentanter där vi lyft frågan. En positiv signal skickades under ministermötet den 11-12 oktober när Sverige skrev under ett gemensamt positionspapper tillsammans med Danmark, Tyskland, Nederländerna och Belgien med synpunkter kring olika djurskyddsfrågor, däribland önskan om att gå vidare med End the Cage Age.

Det är nu tydligt att Djurens Rätts kampanj- arbete gett resultat när många riksdagsledamöter hänvisar till medborgarinitiativet i samband med inlägg på sociala medier och i motioner som lämnats in under allmänna motionstiden. Kännedomen om medborgarinitiativet och stödet för att få bort burarna har ökat kraftigt under året. Nu finns inte längre någon försvarare inom den svenska politiken av burarna inom äggindustrin. Djurens Rätts arbete med End the Cage Age fortsätter tills frågan är i hamn både i Sverige och i övriga EU.

Kronägg säger nej till burar

Vid sidan av att få till ett lagkrav har Djurens Rätt under lång tid arbetat för att hönor ska slippa leva i burar genom att få konsumenter och företag att välja bort burarna. Detta arbete har varit mycket framgångsrikt. År 2008 hölls mer än två miljoner hönor i den svenska äggindustrin i burar, vid utgången av 2021 låg siffran på omkring 300 000. Antalet hönor i bur har därmed minskat under året med ca 230 000!

Den oerhörda minskningen på efterfrågan av burägg är något som såklart även speglas hos de svenska äggproducenterna. De tre största äggpackerierna har tidigare meddelat att de inte ser någon framtid för burarna men det hade fram tills i somras inte funnits någon offentlig information om detta på deras hemsidor. Det har ändrats då Kronägg, Sveriges största äggpackeri, i juli gick ut med att de sedan en tid tillbaka säger nej till burhållning av hönor.

Djurvänlig kommun visade vägen för grönare skolmat

Undersökningen *Djurvänlig kommun* genomfördes för tredje året i rad, och svarsfrekvensen var fortsatt hög; 225 av landets 290 kommuner deltog. Resultatet av årets upplaga skilde sig åt en hel del jämfört med året innan. I toppen av rankingen hittades denna gång främst mindre städer och landsbygdskommuner, och allra överst landade Askersunds kommun. Liksom tidigare behövde kommunerna både satsat på en hög andel växtbaserad mat och ställt höga djurskydds krav vid upphandling för att nå en hög placering.

Uppsving för växtbaserad mat

Andelen växtbaserad i skola och förskola fortsatte att öka, och det märktes i resultatet för samtliga frågor om detta i undersökningen. Den största ökningen sedan året innan syntes för köttfria dagar. Ökningen finns inom alla skolformer, och det låg ofta politiska beslut bakom. Nio av tio kommuner serverade minst en vegetarisk rätt varje dag i alla skolor och även här syns en ökning jämfört med året innan. Andelen kommuner som erbjöd vegansk mat till alla som efterfrågade det ökade för samtliga skolformer sedan året innan. När det gäller djurskydds krav vid upphandling var

utvecklingen hos kommunerna mindre uppenbar, men det var också väntat eftersom upphandlingsavtalen är fleråriga. Trots detta ökade de buräggsfria kommunerna i antal ytterligare och nära 95 % av Sveriges 290 kommuner angav att de väljer bort burägg i sin upphandling. Dessa lyftes i samband med påsken tillsammans med den numera långa listan över kommuner som avstår från att pynta med fjädrar. Där fortsatte ökningen även i år och antalet landade på 264 kommuner. Andelen kommuner som vidtog åtgärder för att skydda smådjur från att brännas i bråsar vid Valborg ökade från 30 % till nästan 50 %.

Diffusa mål för minskat kött

Många kommuner har i sina styrdokument mål om att minska på serveringen av kött men formuleringarna är ofta alltför vaga. Frågeställningen kring detta hade därför skärpts i årets undersökning, och det visade sig att bara fjorton kommuner hade satt upp mätbara och tidsbundna mål. Den kommun som hade det mest ambitiösa målet var Karlstad som angav ett mål om att minska på köttet med 50 % inom en femårsperiod. Den vanligaste åtgärden på området var även i år att minska på köttet i befintliga rätter, något som över 80 % av kommunerna angav att de gjort under året.

Nya sätt att påverka testades

Huvudsyftet med *Djurvänlig kommun* är att peppa kommunerna i en mer djurvänlig riktning, och under året testades flera nya metoder för det. Volontärer runt om i landet erbjöds en digital utbildning och fick i samband med det underlag anpassade till läget i just deras kommuner. Resultatet blev ett tiotal möten med lokalpolitiker och inlämnade medborgarförslag, varav tre hittills hunnit behandlas och ett fått genomslag. Vid lanseringen av rankingresultatet satsades extra på spridning till lokalmedia vilket resulterade i ett dussin publiceringar. En digital pressträff hölls också för att nå ut i landet. Årets rankingresultat delades också med Aktuell Hållbarhet, som inkluderade poängsumman från *Djurvänlig kommun* i utnämmandet av Sveriges miljöbästa kommun.

Hjälp till kommunerna att utvecklas

Under våren erbjöds ett 40-tal kommuner en gratis online-utbildning i växtbaserad matlagning för storkök, genom ett samarbete med Jävligt Gott Academy, vilket var mycket uppskattat. På höstkanten lanserades också en ny resurssida på Djurens Rätts webbplats, med information och länkar som kan hjälpa kommunerna att utvecklas. Materialet är tänkt att kunna inspirera både tjänstepersoner som arbetar med frågorna och kommunpolitiker eller medborgare som vill påverka sin kommun.

Topplista över de fem kommuner som har mest ambitiösa mål för sin köttminskning:

Har er kommun ett mätbart och tidsbundet mål för hur mycket ni ska minska mängden kött som serveras? Om ja: 1. Med hur mycket har ni beslutat att minska mängden kött de närmaste åren? 2. När ska målet vara uppfyllt?

Kommun	Mål för minskning	Tidsram
Karlstad	Mer än 50 %	Inom 1-5 år
Oxelösund	36-50 %	Inom 1-5 år
Strängnäs	36-50 %	Inom 1-5 år
Haninge	21-35 %	Inom 1-5 år
Nyköping	21-35 %	Inom 1-5 år

Välj Vego fortsätter att växa, inspirera och utmana

Djurens Rätts inspirationskanal Välj Vego innefattar hemsidan väljvego.se, konton på Instagram och Facebook samt inspirationsmagasinet med samma namn. På hemsidan finns, utöver veganska recept, nyheter och artiklar, även möjlighet att anta vegoutmaningar. Det gemensamma syftet med alla Välj Vegos kanaler är att inspirera konsumenterna till att välja vego samt att ge praktisk vägledning för att underlätta valet.

Under 2021 växte Välj Vego, både i antal besökare på hemsida och antal följare och gilla-markeringar på sociala medier. På väljvego.se ökade antalet unika besökare med nästan 100 % under året och några av de mest besökta sidorna var utmaningen *Kycklingfri fredag*, beställningssidan för inspirationsmagasinet samt veganska recept på bl.a. pannkakor och muffins. På Instagram ökade antalet följare med 7 % och på Facebook ökade antalet gilla-markeringar med drygt 75 %.

Fler än 15 000 personer anmälde sig till någon av Välj Vegos utmaningar under 2021, och över 6 000 personer beställde inspirationsmagasinet. Utmaningarna som flest antal personer anmälde sig till under året var *Kycklingfri fredag*, *Veganuari* samt *Grön jul för grisarna!*

För att kunna göra största möjliga skillnad för flest antalet individer riktar sig Välj Vego framför allt till gruppen reducerare, d.v.s. personer som redan medvetet försöker minska sin konsumtion av animalier, men som ännu inte har valt bort dem helt. Av dem som antog någon av Välj Vegos utmaningar eller beställde inspirationsmagasinet under 2021 räknade sig ca 85 % till gruppen reducerare.

Veganuari 2021

Ett av Djurens Rätts fastslagna riktningssmål är halverad köttkonsumtion till 2030. Flera olika insatser görs för att minska konsumtion av animalier hos olika aktörer och konsumenter. En av de största insatserna för att uppmuntra konsumenterna till halverad köttkonsumtion under året var genomförandet av den internationella kampanjen *Veganuary*, som i Sverige går under namnet *Veganuari*.

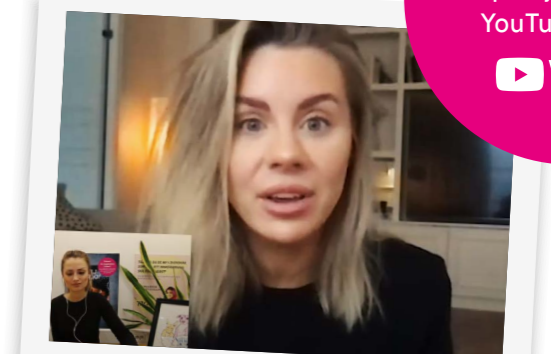
Kärnan i kampanjen är en 31 dagar lång veganutmaning. De som anmälde sig på veganuari.se fick mail dagligen med praktisk information och råd för en smidig övergång till vegankost. I Sverige har Djurens Rätt bedrivit kampanjen sedan 2018.

Både globalt och i Sverige var det många företag som visade sitt stöd till kampanjen genom att t.ex. erbjuda rabatter eller lansera nya produkter. I Sverige var det 17 företag som medverkade i kampanjen, bland dessa återfanns hamburgerkedjan Bastard Burgers som lanserade en ny vegansk burgare samt matkassaföretaget Enkla kassen som erbjöd rabatt till nya kunder. Dafgårds VD Magnus Dafgård deltog i *Veganuari* med stöttning från den folkkära stjärnkocken Leif Mannerström.

Förutom fördelaktiga erbjudanden från företag, kunde deltagare av kampanjen även få stöd och coachning från tre ambassadörer; artisten Dotter, vegoprofilen Gustav "Jävligt Gott" Johansson samt träningsprofilen Linda Byström.

Djurens Rätt samarbetade även med podcasten Hänt på restaurang, där de tre personerna i podden testade på *Veganuari*. De medverkade sedan i Djurens Rätt podcast "På djurens sida" för att berätta om sina upplevelser av sin veganmånad i ett *Veganuari*-takeover-avsnitt. Ytterligare ett *Veganuari*-takeover-avsnitt spelades in tillsammans med influencern Therése Lindgren. I det avsnittet diskuterades vegansk skönhetsvård och hennes egna I'M VEGAN-märkta varumärke, Indy Beauty.

Veganuari syntes också i media. Bland annat på TV4:s Nyhetsmorgon och i tidskriften Elle Mat & Vin.

Filmerna från *Veganuari* finns att se på Djurens Rätts YouTube-kanal.

 YouTube

I'M VEGAN fortsätter att expandera

Det är allt fler som vid olika tillfällen vill välja veganskt, det kan både vara på tallriken men också när det kommer till kosmetika- och hygienprodukter. I början av 2021 kunde SVT-programmet Ekonomibyrån visa att det hade skett en ökning i försäljningen för färska vegetariska alternativ, dessa hade ökat med hela 40 % under 2020. I'M VEGAN är en märkning för att hjälpa vägleda konsumenter när de befinner sig i butikerna.

I'M VEGAN är en varumärkesregistrerad veganmärkning av Djurens Rätt som gäller både livsmedel, hygienartiklar och kosmetika. Att märka produkter med I'M VEGAN är ett tydligt och självklart sätt att visa konsumenterna att dessa uppfyller de krav som Djurens Rätt ställer på veganska produkter. Under 2021 har märkningen fått in flera företag som t.ex kosmetikaföretaget IDUN Minerals, restaurangkedjan Oh Poké samt konfektyrföretaget Continental Bakeries som tillverkar kakor under namnet Gille. Totalt anslöt sig sju nya företag.

Gör varje dag lite rosa

SVERIGES
VEGOVÄNLIGASTE
BUTIK 2021

Djurens Rätt.

Sveriges vegovänligaste butik

De senaste åren har det skett en ökning i försäljning av vegoprodukter, rekordstora investeringar i växtbaserade innovationer och en rejäl utökning av veganska produktnyheter, samtidigt som vi har sett en minskning av köttkonsumtionen. Oavsett om det handlar om folkhälsa, minskad klimatpåverkan eller djuretik är det allt fler som väljer veganskt på tallriken.

Många livsmedelskedjor har anpassat sitt utbud för att möta den ökade efterfrågan på veganska produkter, men ingen sammanställning hade gjorts för att visa hur sortimentet ser ut hos de olika livsmedelskedjorna. Av den anledningen valde Djurens Rätt att genomföra en undersökning som jämför livsmedelskedjornas veganska sortiment. Syftet med rankingen var att kartlägga hur utbudet såg ut hos de olika livsmedelskedjor samt att hjälpa livsmedelskedjorna att förbättra sitt utbud med konkret data från deras egna utbud.

Datainsamling

Undersökningen har skett på plats ute i butiker av ett fyrtiotal engagerade volontärer som fått genomgå en utbildning och sedan systematiskt samlat in data för att mäta bredden av olika butikers veganska sortiment. För att få så relevant data som möjligt skedde datainsamlingen i olika städer och orter runtom i Sverige.

Rankningen är en del av ett internationellt program, Vegan Retail Ranking, som rankar livsmedelskedjor runt om i världen. Den har genomförts i flera länder som t.ex. Tyskland, Polen och Portugal.

Rankningen tar hänsyn till 5 huvudkategorier som listas nedan och varje huvudkategori har mellan 4-7 underkategorier.

- Växtbaserade alternativ till kött, fisk, korv och charkprodukter
- Växtbaserade alternativ till mejeriprodukter
- Växtbaserat godis, bakverk och snacks
- Växtbaserade färdigrätter och färdigmat
- Växtbaserade såser, röror, dips och spreads

Den livsmedelskedja som fick bäst placering i rankingen "Sveriges vegovänligaste butik" 2021 var City Gross som blev rankad högst med hela 137 poäng. På andraplats kom ICA (118 poäng) och på tredjeplats kom livsmedelskedjan Coop (109 poäng).

- 1 CITYGROSS
- 2 ICA
- 3 COOP

Receptkreatören blev årets Elna Tenow

Årets mottagare av Djurens Rätts utmärkelse Elna Tenow-priset blev Karolina Tegelaar som i över ett decennium inspirerat tusentals med sin revolutionerande veganska bakning. Utmärkelsen som delades ut för tredje året i rad går till en samhällsaktör som kan, vill och har vågat att bidra till en positiv samhällsförändring för djuren.

Med en bakgrund som forskare och biolog har Karolina Tegelaar lyckats arbeta fram veganska recept som inte tummar på kvalitén eller smaken. Under 2021 har hennes bakböcker, som under åren hunnit bli 17 stycken, nått utanför Sveriges gränser och har översatts till flera språk för att sprida den veganska bakningen internationellt.

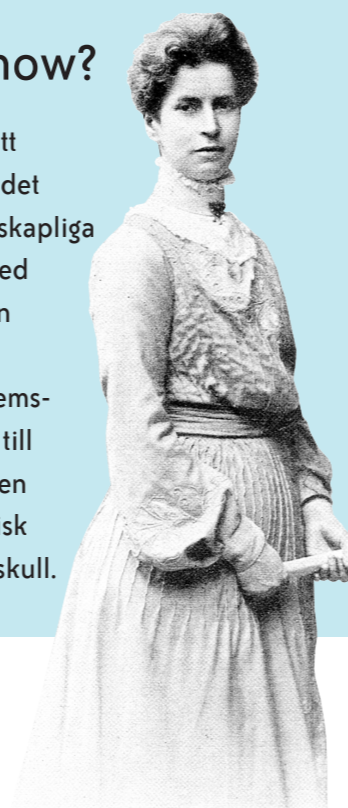
– Vi behöver gå över till ett mer veganskt samhälle för djuren och för klimatet och ju äldre jag blir och ju längre jag varit vegan desto tydligare blir orättvisorna mot djuren. Ska det ske en övergång behövs det att vi visar att allt går att göra veganskt. I mitt arbete med bakningen har jag arbetat efter devisen: Kakor räddar inte världen men samtalen man har när man fikar veganskt kan leda en bit på vägen, slår pristagaren Karolina Tegelaar fast.

Knyter an till Djurens Rätts historia

Med Elna Tenow-priset vill Djurens Rätt knyta an till organisationens historia och lyfta fram vikten av att våga gå före sin tid. För att skapa förändring i samhället måste vi både vilja och våga utmana, som Elna Tenow själv gjorde.

Vem var Elna Tenow?

Elna Tenow ledde Djurens Rätt (dåvarande Nordiska samfundet till bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet) tillsammans med maken Christian L. Tenow från början av 1900-talet. 1902 startade hon tidningen Medlemsbladet, som 1909 bytte namn till Djurens Rätt. Elna Tenow var en tidig förespråkare av vegetarisk kost för djurens och hälsans skull.

Avelsförbud och ekonomisk kris på minkfarmerna

Under 2021 har minkfarmerna minskat i antal. Framför allt efter ett beslut från Jordbruksverket under januari som gjorde det förbjudet att avla fram minkvalpar under året. Det gjorde att ungefär 400 000 minkar slapp födas upp i gallerburar i Sverige. De vuxna minkarna, ungefär 90 000 så kallade avelsminkar, fick dock leva kvar i sina trånga burar.

Mer än en tredjedel av minkfarmerna, 14 stycken, hade vid årsskiftet 2021 haft påvisad smitta av SARS-CoV-2 bland minkarna. Dessutom påvisade antikroppstest att minst 23 av omkring 28 farmer haft smittan, vilket föranledde avelsförbudet. Minkfarmerna blev under coronapandemin en risk för folkhälsan, och inte bara en risk för djurplågeri.

Samtidigt som avelsförbudet förkunnades gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att utreda storskalig smittspridning mellan djur och människor i Sverige, och hur det kan förebyggas. Djurens Rätt har under året skickat in underlag till myndigheten vid flertalet tillfällen och kommunicerat behovet av ett permanent förbud mot minkfarmer.

Under hösten betalade Jordbruksverket och regeringen ut 60 miljoner kronor till minkfarmerna, som kompensation för avelsförbudet. En kompensation som var mycket pengar totalt, men som föranledde en diskussion kring om regeringen ville svälta ut minkfarmerna. Detta eftersom minkindustrin önskade mer än dubbelt så mycket pengar. Diskussionen vittnade om att minkfarmerna var i en ekonomisk kris.

I början av november kom besked om att Jordbruksverket inte förlängde avelsförbudet vilket gjorde att minkfarmerna tilläts att starta upp igen under 2022, med vissa restriktioner. Tvärtomot vad Danmarks regering precis hade beslutat, där ett fortsatt förbud att ha minkar i fångenskap på grund av risken för smittspridning är i kraft under det påföljande året.

Beslutet om att minkfarmerna fick starta upp igen i Sverige var en stor besvikelse och föranledde mer arbete från Djurens Rätt att ändra beslutet. Inför den Pälsfria fredagen, en internationell kampanjdag mot pälsindustrin, lämnade Djurens Rätts generalsekreterare in en överklagan av beslutet till Jordbruksverket och Förvaltningsrätten.

De få farmer som var kvar vid årsskiftet hade en fortsatt tuff ekonomisk period framför sig. Restriktionerna mot minkfarmerna som gäller från årsskiftet innebär att inga nya minkfarmer ska få starta upp under 2022. Av allt att döma kommer ytterligare minkfarmer att stänga ned det kommande året på grund av dålig lönsamhet och oklara framtidsutsikter, trots att politiken ännu inte agerat för det på ett tydligt sätt.

Ett starkt stöd för åtgärder mot minkfarmer

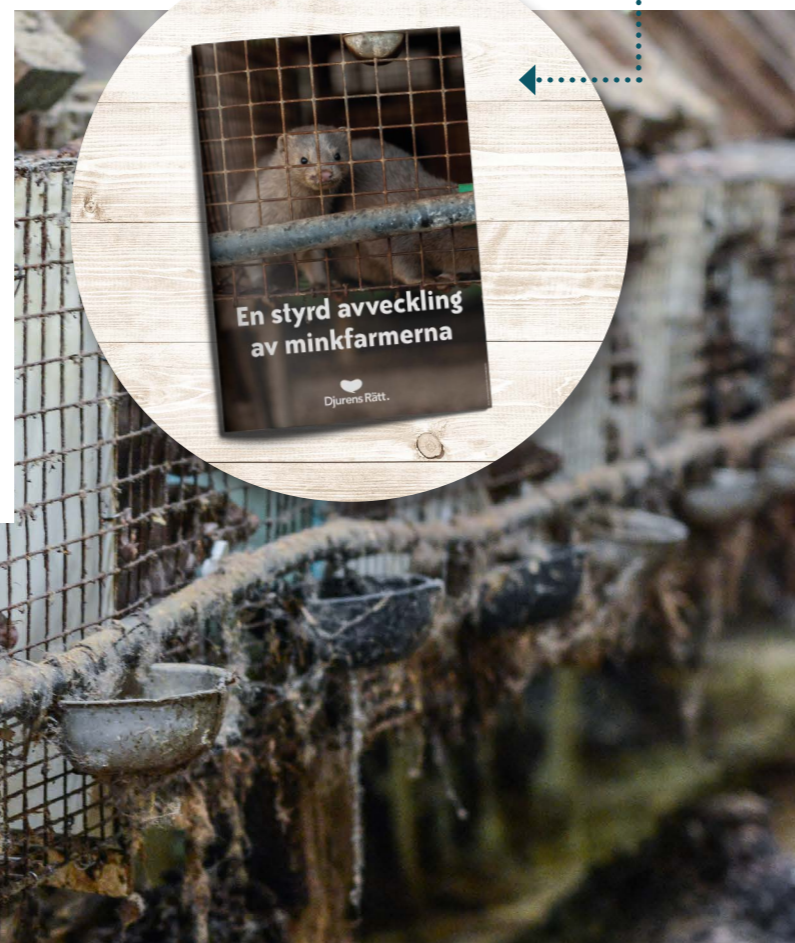
Under pandemin har kunskapen om risker för smittspridning från djurfabriker ökat. För att ta reda på mer om oron i samhället, och synen på minkfarmer, beställde Djurens Rätt en opinionsundersökning från Novus. Resultatet var tydligt – 52 % var oroad för smittspridning från storskalig djurhållning, vilket kan jämföras med de 47 % av befolkningen som upplever oro för brottsligheten i samhället (Nationella trygghetsundersökningen 2020).

För att stävja oron tog Djurens Rätt fram ett åtgärdspaket som spreds till myndigheter och politiker. Bland annat tryckte organisationen på vikten av att avveckla minkfarmerna i landet, med grund i det avelsförbud som redan beslutats. Minkfarmerna lyftes upp som sinnebilden av storskalig djurhållning, med gallerburar i långa rader och utan möjlighet för minkarna att hålla social distansering. Det har under pandemin blivit tydligt att minkar är mycket mottagliga för smittor som kan drabba människor, så som SARS-CoV-2 och influensavirus.

Opinionen mot att hålla minkar i burar för pälsproduktion har under lång tid legat på en stabil och hög nivå. Enligt den senaste opinionsundersökningen var 76 % emot minkfarmer och bara 14 % för.

Opinionsundersökningen visade också att Socialdemokraternas väljare ökat sitt motstånd mot minkfarmer, och att Sveriges största, och regerande, parti därmed har många skäl att införa ett förbud. 88 % av de respondenter som sympatiserade med Socialdemokraterna ansåg att minkfarmer inte längre bör tillåtas.

Rapport om avvecklingen av minkfarmer
Djurens Rätt har länge ansett att den viktigaste åtgärden för att förbättra djurskyddet, och därmed stävja smittrisker, är att förbjuda minkfarmning och uppfödning av djur för pälsproduktion. Under året skrevs därför en rapport om hur avvecklingen av minkfarmer kan genomföras med grund i avelsförbudet 2021. Under hösten spreds rapporten digitalt och skickades sedan i tryckt format till beslutsfattare i riksdagen. Rapporten tydliggjorde kostnaderna för fortsatta restriktioner och risker för smittspridning på minkfarmer, jämfört med att genomföra en styrd avveckling direkt. En slutsats var att det blir billigare i längden för staten att tydligt avveckla minkfarmerna istället för att ha fortsatt övervakning av smittspridning och avelsförbud. Rapporten tydliggjorde även att det var mycket få personer som var sysselsatta i minkindustrin under året, färre än 100 personer, vilket bör underlätta politiska beslut.

Fler partier vill se förbud mot minkfarmer

Djurens Rätt har arbetat fokuserat under ett antal år med att få Liberalerna att byta position i frågan om minkar. Under 2019 bjöd Djurens Rätt in dåvarande statssekreterare för klimat- och miljödepartementet i Norge, den liberale Sveinung Rotvant, till riksdagen och sedan till ett möte med ungdomsförbunden. Under mötet berättade han om hur liberalerna i Norge drivit igenom förbud mot minkfarmer i en borgerlig regering. Detta har följts av en rad debattartiklar, bland annat i Liberalernas egen tidning "NU" och flera möten med förtroendevalda. I början av 2021 ordnade Djurens Rätt ett webinarium om svenska minkfarmer där den djurpolitiska talespersonen för Liberalerna i riksdagen deltog. Kort efter vårt webinarium delgav Liberalerna i riksdagen att de nu byter position och vill se ett förbud mot minkfarmer.

Eftersom hösten 2021 var en intensiv kongress- och stämmohöst för partierna så har Djurens Rätt fokuserat på att diskussionen om minkfarmerna ska komma upp på kongresserna. Särskilt fokus har lagts på Socialdemokraterna, som är det största partiet som också innehar regeringsställning. Redan under våren uppmuntrades Djurens Rätts vänner inom politiken att skriva motioner till sina partikongresser. Som ett resultat av detta så kom hela sju motioner om förbud mot minkfarmer upp till Socialdemokraternas kongress i november.

Under Socialdemokraternas kongress blev diskussionen livlig om minkfarmernas framtid. Bland förespråkarna för ett förbud fanns EU-parlamentariker Jytte Guteland. Kongressen valde dock att gå på partistyrelsens linje som yrkade avslag. Med röstsiffrorna 149 röster för ett förbud mot 188 röster mot ett förbud ställde sig Socialdemokraterna återigen på minkfarmernas sida. Omröstningen blev dock relativt jämn och partistyrelsen hävdade framförallt ekonomiska skäl till att inte förbjuda, men var heller inte positiva till minkfarmning. Många socialdemokrater har sagt sig vilja fortsätta kämpa med frågan.

Även under Centerpartiets kongress var frågan uppe till debatt. Detta uppmärksammade Djurens Rätt och bidrog till att skapa debatt från relevant håll i samband med kongressen. Även om frågan inte tog sig vidare till omröstning under Centerpartiets kongress så är debatten viktig, den visar att det även internt inom partierna finns splittring i frågan och det blir i och med detta mer sannolikt att partierna luckrar upp sin inställning i frågan.

Djurens Rätt har också under året i flertalet samtal med representanter för Miljöpartiet lyft att Miljöpartiet bör driva frågan hårt i regeringsställning. Även i samtal med politiskt sakkunniga för landsbygdsministern har Djurens Rätt lyft denna fråga upprepade gånger.

149
röster för
ett förbud

Det utåtriktade arbetet för minkarna

Under 2021 har mycket av Djurens Rätts utåtriktade kommunikation handlat om att sätta sökarljuset på den svenska minkindustrin, vilken blivit extra uppmärksammat det senaste året på grund av coronapandemin. Med hjälp av debattartiklar, inlägg på sociala medier, namninsamlingar, annonsering, med mera har Djurens Rätt nått ut till över två miljoner svenskar med budskap om att en avveckling av minkfarmerna bör ske.

Att Djurens Rätt arbetar för en avveckling av pälsdjursindustrin är inget nytt. Men under året har en stor vikt av den samlade kommunikationen legat på detta i och med att minkfarmernas vara eller icke vara hamnat i rampljuset på grund av coronapandemin.

Djurens Rätt har syns i olika mediesammanhang, dels i artiklar där vi uttalat oss i frågan och dels i en rad debattartiklar som publicerats i olika medier. Djurens Rätts riksordförande Camilla Bergvall syntes bland annat i Aftonbladet under sensommaren där vi i en debattartikel satte press på Socialdemokraterna om att ta ett beslut om minkfarmernas framtid på partiets kongress senare under hösten. Djurens Rätt tog även annonsering i socialdemokratisk media till hjälp för att informera politiker om just minkfarmerna.

Under sommaren gick Djurens Rätt ut i ett gemensamt upprop där 44 organisationer skrev under för en avveckling av minkfarmerna i Sverige. Detta skickades in till Sveriges regering och riksdag med den dåvarande landsbygds-

ministern Jennie Nilsson i spetsen. Detta uppmärksammades i flera medier och givetvis i Djurens Rätts egna sociala kanaler.

Två miljoner har nåtts i sociala medier

Under året har Djurens Rätt publicerat ett stort antal inlägg på sociala medier där minkarnas situation lyfts. Enbart dessa inlägg har totalt haft en räckvidd på drygt två miljoner personer. Tangenterna har även gått varma på djurensratt.se där det under året publicerats drygt 30 artiklar i ämnet.

Något annat som engagerar är namninsamlingar. Under året har Djurens Rätt drivit ett upprop tillsammans med Fur Free Alliance där det totalt samlades in närmare 900 000 namn från personer som vill se ett permanent förbud av pälsdjursindustrin.

Närmare 8 av 10 svenskar vill se en avveckling av minkfarmerna och Djurens Rätt kommer inte att sluta uppmärksamma varken följare, politiker, myndigheter eller allmänheten i frågan förrän den sista minkfarmen är stängd.

Djurens Rätts webinarier 2021

Under 2021 har Djurens Rätt ordnat hela åtta webinarier. Redan under 2020 var Djurens Rätt snabba med att ställa om från seminarier till webinarier på grund av pandemin. Att ordna webinarier har visat sig underlätta för fler att delta digitalt och ökat räckvidden för Djurens Rätt. Konkurrensen har dock blivit hårdare under 2021 då många aktörer ordnar webinarier än under 2020. Webinarier har modererats av Sebastian Wiklund, samhällspolitisk chef, och av Anna-Clara Acevedo, politiskt sakkunnig för Djurens Rätt. En målsättning har varit att visa på den bredd som finns inom politiken när det kommer till djurfrågor, sett till den politiska höger/vänster-skalan. Glädjande har årets webinarier lyckats förmedla just detta.

Djurfri forskning i forskningspropositionen

Årets första webinarium handlade om djurfri forskning i allmänhet och forskningspropositionen i synnerhet och hölls den 20 januari 2021. De som deltog i panelen var Maria Nilsson, liberal riksdagsledamot och ledamot i Utbildningsutskottet och Mattias Öberg, docent i toxikologi vid Institutet för miljömedicin, Karolinska Institutet. Från Djurens Rätt deltog Staffan Persson, sakkunnig i djurförsöksfrågor.

Minkfarmerna i Sverige och EU, vad händer nu?

Den 26 februari anordnades ett webinarium om minkfarmerna i Sverige och EU. Syftet med detta webinarium var att diskutera fördjupat kring regeringens beslut att förbjuda uppfödning av minkar under 2021 och att prata om framtiden för minkfarmerna i Sverige och inom EU. Deltog i panelen gjorde Karl Ståhl, professor och statsepizootolog på Sveriges veterinärmedicinska anstalt (SVA), Jytte Guteland (S), EU-parlamentariker, Nina Lundström (L), riksdagsledamot och miljöpolitisk talesperson, Elisabeth Falkhaven (MP), riksdagsledamot och djurpolitisk talesperson och Malin Lauber (S), kommunalråd i opposition i Växjö kommun. Och från Djurens Rätt deltog Anna Harenius, sakkunnig etolog.

Bland deltagarna återfanns flera politiker från olika nivåer, personer från SLU och andra universitet, djurskyddsorganisationer, flera representanter från Jordbruksverket och från länsstyrelser.

Två år med nya djurskyddslagen

Den 26 mars hölls ett webinarium om den nya djurskyddslagen och vad som hänt sedan lagen trädde i kraft 2019. I samtalet deltog Frida Lundmark Hedman, filosofie doktor och adjunkt i djurskydd, Helena Elofsson, djurskyddschef på Jordbruksverket som är regeringens expertmyndighet på djurskyddsområdet och Marlene Lund Kopparklint (M), riksdagsledamot och ledamot i Miljö- och jordbruksutskottet. Från Djurens Rätt deltog Anna Harenius och Linda Björklund. Bland deltagarna återfanns riksdagsledamöter från V och MP, representanter från Näringsdepartementet, från KRAV, Axfood, HKScan, LRF, Jordbruksverket, SLU, SCAW och ytterligare viktiga intressenter.

Pressträff: Sveriges djurvänligaste kommun 2021

Pressträffen för rankningen *Djurvänlig kommun* ägde rum den 27 april. Resultatet av undersökningen presenterades av Cecilia Mille, sakkunnig i hållbarhetsfrågor för Djurens Rätt. Listan över Sverige djurvänligaste kommun toppades under 2021 av Askersund, Oxelösund och Hässleholm. Resultatet från undersökningen fick viss spridning i media. Parallellt med detta publicerades även en debattartikel i GT från Djurens Rätt om Göteborgs placering på listan.

Ett år till valet

I september 2021 hölls ett webinarium om det kommande valåret och om förutspåningarna för att djurpolitiska frågor hamnar högre på agendan. Under webinariet deltog Sofia Arkelsten, som till vardags arbetar med Public Affairs på Halvarsson & Halvarsson och tidigare partisekreterare för Moderaterna, och Annika Borg, teol. dr., skribent och präst.

Handlingsplaner för djurfri forskning

Den 20 oktober var det dags för ett webinarium om handlingsplaner för övergång till djurfri forskning. Webbinariet bestod av fyra föredrag som hölls av Karin Gabrielson Morton, andre vice ordförande i Nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål, som berättade om strategidokumentet som de arbetar med inom Nationella kommittén och Sveriges 3R-center. Mats Berglund (MP), riksdagsledamot, som pratade om hans partis motionsförslag för att påskynda utfasningen av djurförsöken. Samt Debby Weijers, direktör på den nederländska organisationen Proefdiervrij (översatt: Djurfri) som bidrog med erfarenheter av det framgångsrika arbetet som pågår i Nederländerna och hennes syn på hur utfasningsstrategier bör utformas. Peter Hultgren, sakkunnig i djurförsöksfrågor, presenterade Djurens Rätts arbete och mål med dessa frågor under mötet. Bland deltagarna återfanns representanter från Jordbruksverket, 3R-centret, SLU, Kemikalieinspektionen och flertalet djurskyddsorganisationer.

Stöd och subventioner till animalieproduktion

Fredagen den 26 november 2021 höll Djurens Rätt ett webinarium om subventionerna som idag ges till animalieproduktionen och hur dessa kan styras om för ökad hållbarhet och

mer vego. I panelen deltog Måns Ullerstam, grundare av Kale United och Cecilia Mc-Aleavey, ordförande för Växtbaserat Sverige (samt Director Sustainable Eating and Public Affairs på Oatly). Bland åhörarna fanns bland annat representanter från LRF, Feministiskt initiativ, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet. Även flera andra konsument-, miljö och djurskyddsorganisationer deltog.

Bedövningsfrågor

Årets sista webinarium hölls den 10 december och fokusfrågan var bedövningsmetoderna i samband med slakt. I panelen deltog Josefine Jerlström, doktorand i djurvelfärd och ekonomi vid slakt, på Sveriges lantbruksuniversitet och Helena Röcklinsberg, docent i etik, som forskar och undervisar i djuretik, vid Sveriges lantbruksuniversitet. Från Djurens Rätt deltog Anna Harenius och Linda Björklund. Tidigare när vi lyft slaktfrågan i webinarier har fokus varit mycket på hur djuren drabbas av de bedövningsmetoder som används och är de vanligaste. Den här gången låg fokus mer kring möjligheterna att förändra i en positiv riktning och om varför det är viktigt. Bland åhörarna fanns representanter bland annat från Näringsdepartementet, politiska partier, HKScan, Axfood, KRAV, Jordbruksverket, länsstyrelser, Upphandlingsmyndigheten, SLU, RISE, Vinnova och Formas m.fl.

Strategier för utfasning av djurförsöken

Ett händelserikt år!

Två stora händelser under 2021 blev startskottet för att utfasning av djurförsöken började tas på allvar. För det första fick Sveriges 3R-center i uppdrag att kartlägga konkreta åtgärder för att minska djurförsöken så långt som möjligt. För det andra enades EU-parlamentet om att det behövs en handlingsplan för utfasning av djurförsöken. Det här var året då frågan om strategier för utfasning av djurförsöken slutade vara ett avlägset mål som ingen varit ansvarig för att uppnå och året då politikerna började äga frågan.

Historiskt beslut i EU-parlamentet

Djurens Rätt har tillsammans med organisationer runt om i Europa arbetat med kampanjen Act4LabAnimals där vi uppmanat EU:s ledare att göra mer för att nå målet om att ersätta alla försök på levande djur i EU.

Omkring 58 000 personer skrev under Djurens Rätts namninsamling i Sverige och över 150 forskare ställde sig bakom djurrättsrörelsens förslag. I september fattade sedan EU-parlamentet äntligen ett beslut om att ge EU-kommissionen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för utfasning av djurförsöken.

I uppdraget har EU-parlamentet bland annat skrivit att viktiga EU-myndigheter ska samarbeta med medlemsstaterna när handlingsplanen tas fram, att den ska innehålla tidslinjer och milstolpar och att utvecklingen av alternativa och djurfria metoder samtidigt ska skyndas på.

– Envist arbete lönar sig. Ända sedan 1882 har Djurens Rätt kämpat för försöksdjuren. 2021 blev ett år där vi såg att viktiga politiska beslut fattades, i linje med de förslag vi lagt fram, kommenterade Benny Andersson, generalsekreterare för Djurens Rätt.

Ökat intresse från regeringen

Djurens Rätt anordnade under 2021 två webinarier om djurförsöksfrågan där myndigheter och politiker deltog. Vi skickade också skriftliga inspel och samtalade med politiker om behovet av att Sverige antar en handlingsplan för utfasning av djurförsöken. I mars ändrade regeringen Jordbruksverkets regleringsbrev och lade till ett uppdrag om att de ska kartlägga åtgärder för att minska djurförsöken så långt som möjligt.

Uppdraget ska utföras av Sveriges 3R-center som är en del av Jordbruksverket. De arbetar redan sedan tidigare med en replace-strategi, alltså en strategi för hur djurförsök ska kunna ersättas i framtiden. Den fokuserar mycket på att sprida information och öka medvetenheten om alternativa metoder. Nu vill regeringen alltså ha tydligare besked om konkreta åtgärder Sverige kan vidta för att sätta fart med utfasningen.

Alla webinarier finns att titta på i efterhand på [youtube.com/djurensratt](https://www.youtube.com/djurensratt)

Djurförsöksåret 2021

Formellt klagomål mot Sverige

Försöksdjur är de enda djur som det är tillåtet enligt lag att utsätta för lidande. För att få utföra djurförsök krävs därför ett godkännande från en djurförsöksetisk nämnd. Dessutom måste minst en tredjedel av de som använder försöksdjur kontrolleras varje år. I Sverige är det länsstyrelserna som ska göra de kontrollerna och Jordbruksverket ska fungera som samordnande myndighet. Sedan försöksdjursdirektivet började gälla 2013 har Sverige bara klarat de kraven två år och det finns inga tecken på att det kommer bli bättre.

Djurens Rätt har under året varit i kontakt med alla länsstyrelser i Sverige för att undersöka hur de arbetar med djurskyddskontroller på försöksdjursområdet. Det visade sig att de flesta länsstyrelser inte hade en fastställd kontrollplan trots att de är skyldiga att ha det. Många länsstyrelser kände dessutom inte ens till att det fanns försöksdjur i deras län. Jordbruksverket var medvetna om problemet men ansåg att problemet skulle lösas genom att tillsätta en arbetsgrupp. Djurens Rätt ansåg inte att någon av myndigheterna kunde ge en tillräckligt bra beskrivning för hur de skulle lösa problemen inom en överskådlig framtid.

Djurens Rätt gjorde därför bedömningen att Sverige inte kommer klara av att leva upp till målen på egen hand och lämnade därför in ett formellt klagomål till EU-kommissionen. Ärendet lades till slut ned av kommissionen men de underströk att de vid nästa kontroll av direktivets efterlevnad skulle beakta synpunkterna i klagomålet, vilket innebär att pressen på Sverige ökade markant. Kort därefter föreslog Jordbruksverket en ändring i sina föreskrifter om djurskyddskontroll där de rättat till alla brister som Djurens Rätt påpekat i klagomålet. Ändringarna kommer innebära betydligt fler och bättre kontroller av verksamheter med försöksdjur. En stor vinst för försöksdjuren alltså.

Sveriges 3R-center och Nationella kommittén

Alla medlemsstater i EU måste ha en nationell kommitté för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål. I Sverige ligger den kommittén under Jordbruksverket och agerar dessutom styrgrupp för Sveriges 3R-center. Djurens Rätt har under året varit representerade i kommittén genom Sofia Kamlund som också sitter i Djurens Rätts riksstyrelse. Djurens Rätt har också följt 3R-centrets arbete noggrant.

Vi har samtalat med tjänstepersoner på centret, deltagit aktivt i de många webinarier som 3R-centret anordnade och vi bjöd även in en medlem i Nationella kommittén för att prata om deras och 3R-centrets strategiarbete.

Ökad finansiering av djurfri forskning

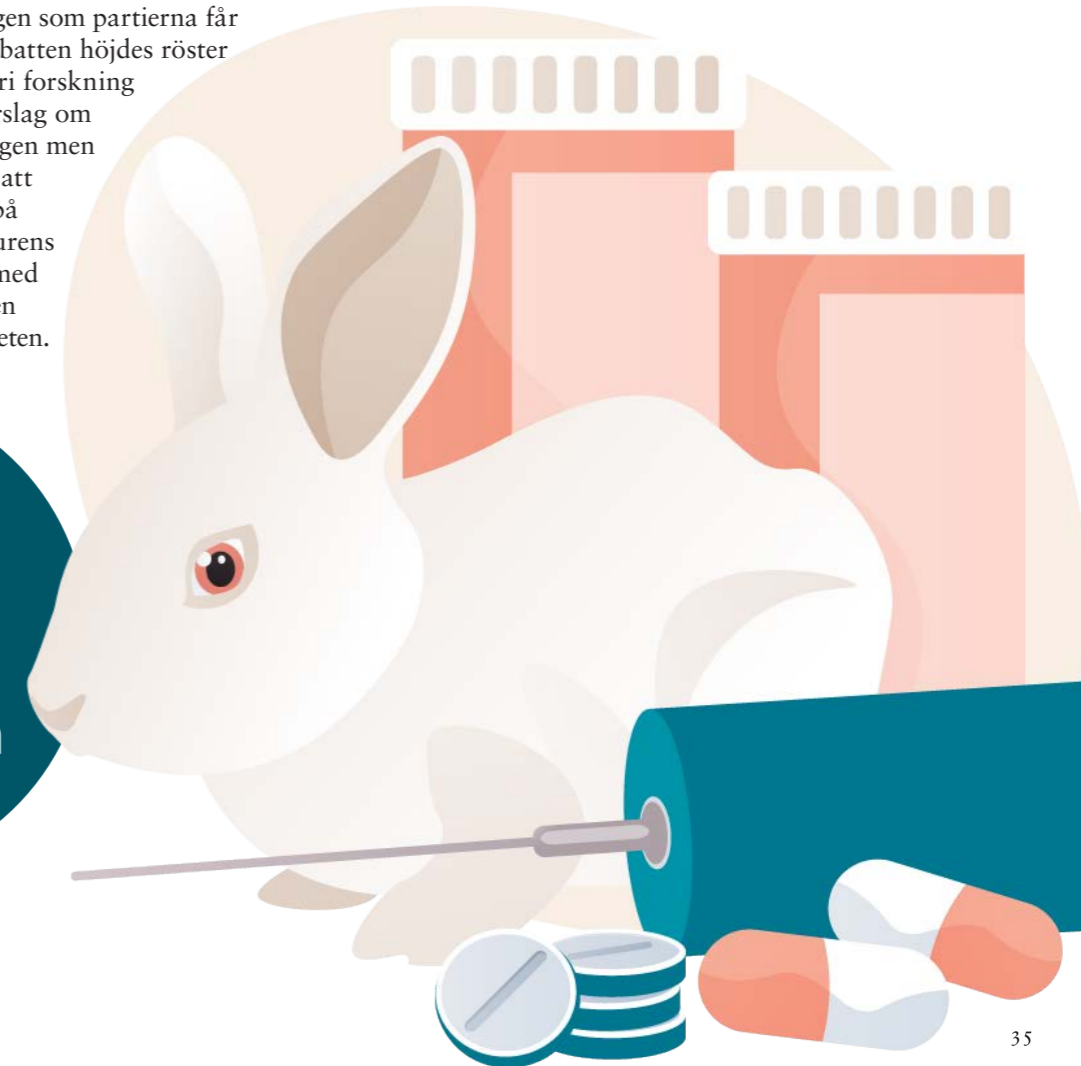
Ett av de mål Djurens Rätt arbetade med under året var att mer pengar ska avsättas till djurfri forskning. I Sverige avsätts 15 miljoner om året till så kallad 3R-forskning och validering av nya metoder. 3R står för Replace, Reduce och Refine. Pengarna går alltså inte bara till att utveckla alternativa metoder till djurförsök utan även till att förfina befintliga djurförsöksmetoder och hitta sätt som gör det möjligt att använda färre försöksdjur. Pengarna fördelas dessutom på många olika projekt vilket gör både att det blir lite pengar till varje forskare och att få alternativ till djurförsök utvecklas med de forskningsmedlen.

Efter att regeringen föreslagit att inte höja anslaget till 3R-forskning arbetade Djurens Rätt med politiker från oppositionspartierna och gav dem stöd och underlag både för debatten i riksdagen och för motförslagen som partierna får lägga. Under riksdagsdebatten höjdes röster för mer pengar till djurfri forskning och flera partier lade förslag om att höja forskningsanslagen men riksdagen beslöt till sist att nivån skulle ligga kvar på 15 miljoner om året. Djurens Rätt har också arbetat med de så kallade basanslagen som delas ut till universiteten.

Basanslagen är pengar som ska garantera att alla lärosäten har en viss nivå av forskningsmedel och tidigare har de fördelats baserat på bland annat lärosätenas prestationer. Under året kom ett nytt förslag som innebar att universiteten skulle få ansöka om profilmråden som pengar ska fördelas till. Djurens Rätt anser att det är viktigt att det byggs upp starka forskningsmiljöer kring djurfri forskning och har därför arbetat för att så många universitet som möjligt ska väga in det i sina framtida forskningsprofiler.

Detta har skett genom att universiteten informerats om de politiska förändringar som är på väg för att påskynda utfasningen av djurförsöken. Avsikten har varit att lyfta fram fördelarna med att ta krafttag kring utveckling av djurfria metoder så snart som möjligt. Samtal har också förts med politiker och de statliga forskningsfinansiärerna om de här frågorna. Det är de som enligt det nya förslaget ska godkänna profilmråden och därför är det viktigt att de känner till de politiska ambitionerna men också att de är införstådda i vad Sverige har för skyldigheter att arbeta för en minskad försöksdjursanvändning enligt EU:s försöksdjursdirektiv.

3R
Replace,
Reduce och
Refine

Märkning och registrering av katter

Uppskattningsvis finns det uppemot 150 000 hemlösa katter i Sverige. Katter har fortfarande väldigt låg status och det finns en felaktig uppfattning om att de klarar sig själva utan tillsyn och omvårdnad. För att färre katter ska behöva sakna ett hem måste katternas status öka och en viktig del i det arbetet är införandet av obligatorisk ID-märkning och registrering. I oktober föreslog regeringen i en proposition till riksdagen att katter ska ID-märkas och registreras. Kravet föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Riksdagen ska rösta om förslaget under våren 2022.

– Jag gläds åt att regeringen lyssnat på Djurens Rätt och alla som kämpar för katterna. Ett stort tack till alla som gör vårt arbete möjligt! Djurens Rätt arbetar vidare för att utfallet blir det enda rimliga, det vill säga att riksdagen går på regeringens linje. Krav på märkning och registrering är avgörande för att höja katternas status och för att minska risken att katter försätts i hemlöshet, säger Camilla Bergvall, riksordförande för Djurens Rätt.

Djurens Rätt har under lång tid arbetat för den här lagstiftningen samt finansierat projekt för att hjälpa hemlösa katter och för att förebygga att fler katter blir hemlösa. I maj 2018 överlämnades 40 867 namnunderskrifter från Djurens Rätt till miljö- och jordbruksutskottet, till stöd för krav på märkning och registrering.

Strängare straff vid brott mot djur

Under hösten föreslog regeringen i en proposition till riksdagen att ett grovt djurplågeribrott ska införas i brottsbalken, vilket ligger i linje med vad Djurens Rätt har föreslagit och arbetat för under många år. Riksdagen ska rösta om förslaget under våren 2022.

– Vi ser mycket positivt på att regeringen föreslår att det ska införas ett grovt djurplågeribrott i brottsbalken. Det är ett stort problem att djur utsätts för brott och att de brotten ofta prioriteras ned av rättsväsendet. Samhället måste visa i handling att brott mot djur tas på allvar och det här är ett viktigt steg. Det löser dock inte de systemfel som sker i djurfabrikerna, som den aktuella Kronfågel-skandalen där kycklingar utsätts för systematiska överträdelser mot djurskyddslagstiftningen, vilket är förödande för miljontals djur årligen. Även dessa överträdelser måste ge kännbara konsekvenser, lidandet i djurfabrikerna måste få ett slut, säger Camilla Bergvall.

Straffskalan för djurplågeri idag sträcker sig från böter till fängelse i högst två år. Straffskalan för grovt djurplågeri ska enligt förslaget vara fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Lagändringen föreslås träda i kraft 1 juli 2022.

Politik och påverkansarbete nationellt

Under året har det arbetats med att föra fram Djurens Rätts åsikter till politiker, myndigheter och kommuner. Vi har arbetat såväl lokalt, nationellt som på EU-nivå och internationell nivå.

Djurens Rätt har sedan tidigare upparbetade, mer eller mindre djupa, kontakter med de flesta partierna. Vi har arbetat under året med att vidga nätverket och skapa uppmärksamhet för våra frågor genom exempelvis våra webinarier. Vi har utvecklat vårt politiska e-nyhetsbrev och vi når en allt större grupp på detta sätt. Det politiska nyhetsbrevet och våra webinarier marknadsför vi primärt till personer inom den målgrupp som inrymmer politiker och tjänstepersoner inom kommun och myndigheter.

Utöver detta så har vi arbetat via alla de formella möjligheter som finns för att påverka. Det handlar om att svara på remisser, uppvakta utredare, vara med i samverkansgrupper som myndigheter och departement anordnar. Konkurrensen om uppmärksamheten här kan vara stor. Därför har vi varit noga med att överlämna de bästa argumenten för att vi ska få genomslag för våra frågor.

Kommuner och lokal påverkan

Djurens Rätts största arbete för att nå ut lokalt är via vårt program *Djurvänlig kommun* som det skrivs om mer på sidan 20. Vi har kontaktat kommunpolitiker för att prata om resultaten och utveckla nätverk med personer inom de kommunala förvaltningarna. Förutom detta

arbete så har vi under året ökat takten med att kontakta lokala företrädare för partiorganisationerna för att informera om våra frågor.

Myndigheter

Vi har bra och upparbetade kontakter med de myndigheter som berör de frågor som vi är angelägna om att påverka. Myndigheter det handlar om är Jordbruksverket där vi arbetar genom fler olika forum men även Upphandlingsmyndigheten, Vinnova, Statens veterinärmedicinska anstalt och Kommerskollegium.

Underlag och rapporter

Vi har eftersträvat att ge politiker och myndigheter underlag och underbyggd argumentation för våra positioner och tydliga förslag på vad vi vill se som ska förbättras. Därför har vi vid varje möte där det funnits behov skrivit ihop underlag till den vi har träffat.

Under året har vi även producerat fyra rapporter med titlarna: “Mer växtbaserat i skola och förskola, men hur?”, “En styrd avveckling av minkfarmerna”, “Handlingsplaner för djurfri forskning” och “Djurhållning och zoonoser”. Dessa är viktiga för att kunna föra fram väl underbyggda argument för våra förändringsförslag och föra fram frågorna på agendan.

EU och annat internationellt arbete

Djurens Rätt samverkar med andra djurrätts- och djurskyddsorganisationer från hela Europa genom Eurogroup for Animals. Vi sitter i dess styrelse och är aktiva i flera olika undergrupper för att påverka den europeiska politiken. För att nämna några grupper så har vi varit aktiva i samverkansgrupper för att påverka handelsfrågor, djurtransportfrågor, den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) och för att påverka särskilt för fiskar och kycklingar, samt för att minska köttkonsumtionen och flera andra frågor som EU arbetar med såsom djurvälståndsmärkning.

Vi har haft ett särskilt fokus under året på att förbättra kontakten med våra svenska europaparlamentariker och detta menar vi att vi har lyckats med. Vi kan exempelvis se i samband med gemensamma europeiska kampanjer att vi har väldigt högt gensvar från många svenska europaparlamentariker. Djurens Rätts arbete i påverkansarbetet i EU har även handlat om att få Sverige att agera rätt inför ministermöten. Det har gjorts direkt till politiker men även till näringsdepartementet som vi träffat regelbundet.

Under 2021 har Djurens Rätt även varit med och grundat World Animal Federation där vi har en styrelseplats. Det är en organisation som har skapats för att försöka påverka agendan på global nivå. På global nivå finns inte några givna politiska organisationer som parlament eller regeringar. På global nivå gäller förhandlingar och diplomati. Vårt sätt att påverka här blir genom att gemensamt försöka föra fram våra frågor under möten (exempelvis COP26 eller G20) eller till organisationer såsom FN eller Världsbanken och alla dess underorganisationer.

Under året har vi arbetat med kampanjen EU for Animals för att EU-kommissionen ska inrätta en djurskyddskommissionär. 8 av våra 21 svenska europaparlamentariker har hittills skrivit under till stöd för kravet. Vi har även arbetat med att förbättra djurskyddslagstiftning på EU-nivå. Frågor vi har arbetat med är djurtransporter, ett slut på plågsamma bedövningsmetoder samt ny lagstiftning för djurslag där lagstiftning saknas eller är bristfällig idag, som till exempel för fiskar, kor i mjölkindustrin, kaniner och kalkoner.

Rädda Djuren-klubben

Rädda Djuren-klubben är för alla unga djurvänner upp till 13 år som vill att djuren ska ha det bra. Alla medlemmar får klubbens egen tidning Klubbnytt som innehåller allt ifrån spännande djurfakta, reportage, tävlingar, pyssel, vegorecept till användbara tips på hur en kan hjälpa djuren på enkla sätt.

Att barn ska få möjlighet att utveckla ett djuretiskt förhållningssätt är en av klubbens hjärtefrågor. Empati är en förmåga som behöver träning och Rädda Djuren-klubbens material hjälper barn att utveckla sin medkänsla på ett pedagogiskt, roligt och lärorikt vis. Vi tror att kunskap och intresse leder till respekt och medkänsla. Rädda Djuren-klubben samarbetar med Djurens Rätt.

Klubben växer så det knakar

Under året har Rädda Djuren-klubben gjort målgruppsanalyser och undersökt olika plattformar för att öka engagemang vid medlemskap och lära känna klubbens målgrupp bättre. Tips på hur en kan hjälpa djuren, premier, Djurens hjältar och djurfakta var populära ämnen.

Även om Rädda Djuren-klubbens arbete påverkades av restriktionerna vid rådande pandemi, skapades det nya vägar för att nå ut. Till exempel genom en ny kanal på TikTok, tävlingar, banners, unika kycklingposters och influencersamarbeten. Det resulterade i en ökning med 400 fler medlemmar jämfört med 2020.

Djurens hjältar

Under året har Klubbnytt lyft barn som har engagerat sig extra för djuren, under namnet Djurens hjältar. I Klubbnytt 1 träffade vi Lo som sålde blommor och samlade in pengar till djuren och i Klubbnytt 2 gjorde Tove och Morris en insamling och sålde egengjorda pins för djuren. I Klubbnytt 4 följde vi med Moa som målade egna affischer för att sprida kunskap om att djurplågeriet måste upphöra.

DJURENS
HJÄLTE

Tove, Morris och hunden Uno

Stort engagemang i sociala medier

Like-knappen har det klickats på stadigt under 2021 på Rädda Djuren-klubbens olika sociala kanaler; Instagram, Facebook och TikTok. Rädda Djuren-klubben har även arbetat med att uppdatera klubbens hemsida med mer djurfakta, fler djurbilder och en bättre sökmotoroptimering. Nytt innehåll och användbara fakta på sidan för vuxna och pedagoger har skapats där både föräldrar och skolpersonal kan läsa mer om vegorecept, vanliga frågor om Rädda Djuren-klubben och råd till föräldrar till barn som vill äta vego. Webbarbetet gav en god avkastning med ett genomsnitt på 4 000 unika besökare i månaden på www.raddadjuren.se.

Premiär på en ny plattform: TikTok

Rädda Djuren-klubben finns numera på appen TikTok, ett forum som många av klubbens följare använder dagligen. Första videon publicerades i mars och sedan dess har många roliga, kreativa och mysiga videos laddats upp. Kanalen har bjudit på allt från djurklipp och djurvänligt pyssel till vegorecept och sång- och dansvideos. Gilla-markeringarna för Rädda Djuren-klubbens TikTok har stadigt ökat under året och kanalen har nu över 4 300 gilla-markeringar och 315 följare.

Den mest sedda videon var överlägset 'Vegansk märkning i godishyllan' med 28 500 visningar och även Välj Vegos provsmak av OLWs nya veganska ostbågar blev väldigt omtyckt. 7 500 personer såg videon och gav den 490 hjärtan för att visa sin uppskattning.

På både Rädda Djuren-klubbens Instagram och Facebook har det postats återkommande tematiserade inlägg som har varit populära hos följarna. Inlägg med roliga och otippade djurfakta med titeln 'Visste du att...' och söta djurvideos med rubriken 'Måndagsmys' är några av kanalens stående inlägg som har fått många gillningar under året. Gilla-markeringarna på båda dessa konton har fortsatt att klickas i flitigt under 2021 och visar en ökning på 800 respektive 2 000 nya följare.

Influencersamarbete

Året bjöd också på ett trevligt samarbete med entreprenören och vego-influencern Sanna Bråding i samband med publiceringen av hennes nya bok *Söderkisarna lär sig leva veganskt - för djurens skull*.

Upplaga per nummer: 6 600

Antal skolor och bibliotek som prenumererar på Klubbnytt: 300

Mest sedda videon på TikTok: veganskt godis 28 500

Gilla-markeringar på TikTok: 4 300

Följarantal Instagram: 800 nya följare

Följarantal Facebook: 2 000 nya följare

raddadjurenklubben

Rädda Djuren-klubben

Följ

Volontärer och engagemang i siffror

Ideellt engagemang under året

Omkring

250

volontärer

Över

3 400

volontärtimmar

Program som engagerade flest volontärer: **SVERIGES VEGOVÄNLIGASTE BUTIK**

Om Djurens Rätts blixtar

Antal blixtmål:

146

Antal aktiveringar:

19 600

Frågan som blixterna brinner mest för: **DJUR I LIVSMEDELSINDUSTRIN**

Blixtaktion som engagerade mest: **SKRIVA UNDER NAMNINSAMLINGAR**

Volontärer och engagemang

Djurens Rätts blixtar

Blixtnätverket är ett koncept som Djurens Rätt har jobbat med i över två år och består av en växande grupp av digitala aktivister. Blixterna får mejl 1–3 gånger i veckan med tips på snabba och enkla aktiviteter som de kan göra från sin telefon eller dator. Dessa digitala aktiviteter kallas för blixaktioner och handlar om att bland annat skriva under namninsamlingar, kommentera på sociala medier eller att maila beslutsfattare. Djurens Rätt hade vid årsskiftet omkring 6 700 blixtar.

Volontärarbete i utmanande tider

Programmet *Välj Vego rekommenderar* har som syfte att utöka det växtbaserade utbudet hos restauranger runt om i landet. Under 2021 engagerade sig 14 volontärer som kontaktade lokala restauranger för att uppmuntra dem att ansluta sig till programmet. Pandemin orsakade dock hinder som ledde till att programmet fick läggas om. Det utåtriktade arbetet pausades och fokuset låg istället på att bygga en stabil infrastruktur samt grund för att starta igång arbetet med restauranger igen i början av nästa år.

Under hösten arrangerades redigeringskvällar på Djurens Rätts kontor i Göteborg och Stockholm där volontärerna arbetade med uppdatering av sajten.

Det nya konceptet *Sveriges vegovänligaste butik* kunde genomföras tack vare datainhämtning som omkring 40 volontärer gjorde på plats i butiker runtom i landet.

Djurens Rätts lokalorganisationer arbetade även med anpassningar under året, inte minst genom att arrangera digitala årsmöten. Arbetet skedde digitalt under största delen av året genom att anordna arrangemang som exempelvis Djurens Rätt Stockholm, som höll ett webinarium om djurvänliga investeringar. Ett volontärprogram där lokalorganisationerna har varit särskilt delaktiga i är *Djurvänlig kommun*. Djurens Rätt Karlstad-Hammarö presenterade ett medborgarförslag som sedan gick igenom om servering av växtbaserad mat till barn och elever. När samhället öppnade upp för fysiska event arrangerade både Djurens Rätt Göteborg och Djurens Rätt Jönköping varsitt turnéstopp. Även Djurens Rätt Helsingborg-Höganäs anordnade ett infobord med medlemsvärning.

Nya engagemangsformer

Allt fler människor kommer i kontakt med Djurens Rätt och vill göra skillnad för djuren genom att engagera sig ideellt. Vi har under året tagit fram nya engagemangsformer för att kanalisera energi och kompetens i effektivt ideellt arbete för djuren.

Lokala aktivitetskoordinatorer runt om i landet

Under senaste året har Djurens Rätt satsat på uppdraget som lokal aktivitetskoordinator. Det innebär att vara representant för organisationen och ha till uppgift att organisera det ideella engagemanget i den egna hemkommunen. Uppdraget innebär att koordinera Djurens Rätts påverkansarbete på det lokala planet och vara teamledare för de lokala volontärerna. Under 2021 tillsattes tre nya lokala aktivitetskoordinatorer. En i respektive Sundsvall, Skellefteå och Falun som arbetar på ideell basis.

Volontärprogram som lever upp till sin tid

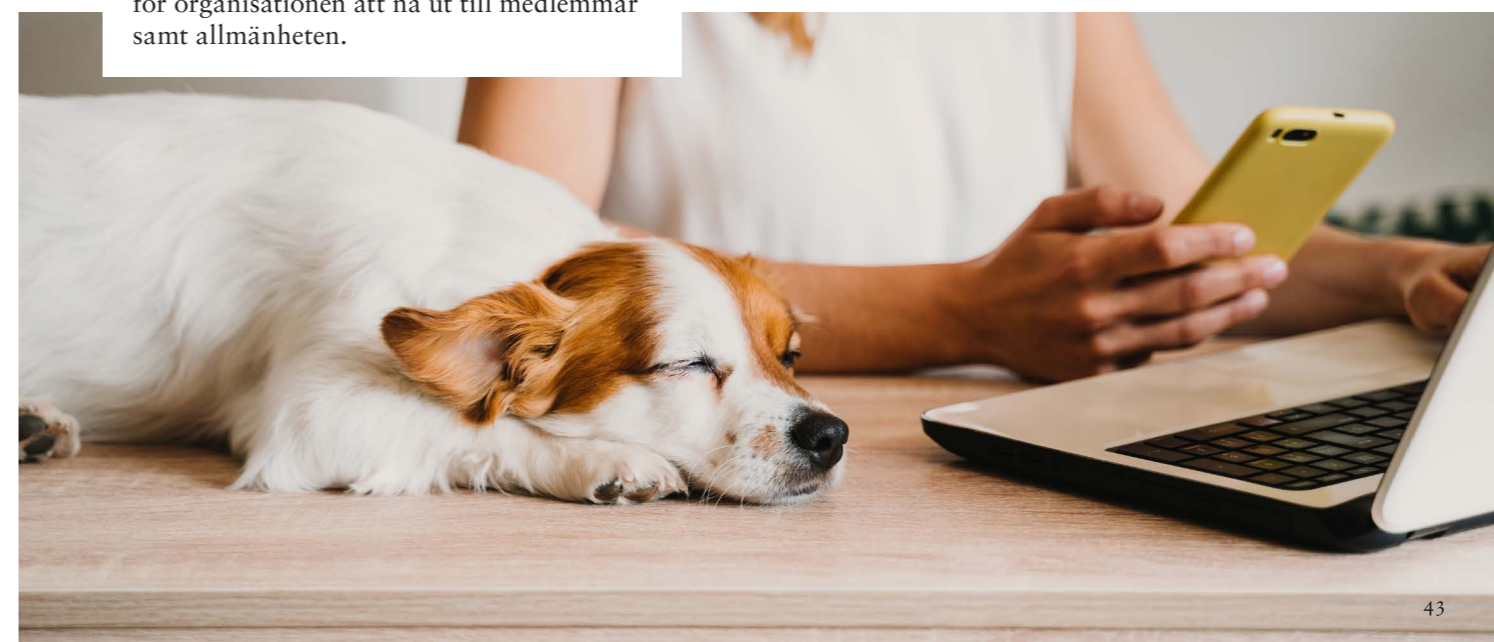
En ny engagemangsform som implementerades under året var ett volontärprogram för Djurens Rätts sociala mediekanaler. Volontärgruppen rekryterades under sommaren och leds av organisationens ansvariga för sociala medier i det dagliga arbetet. Uppdraget utförs digitalt och innebär främst att moderera kommentarsfälten för Djurens Rätts olika konton. Ett motsvarande team som arbetar med Välj Vegos sociala mediekanaler tillsattes under hösten. Sociala medier är en av de främsta kommunikationskanaler som gör det möjligt för organisationen att nå ut till medlemmar samt allmänheten.

Utbildning för volontärer

Djurens Rätt-akademien är en digital plattform för grundutbildning och fortbildning riktad till medlemmar som vill ta nästa steg i sitt engagemang och bli volontärer. Plattformen fortsatte utvecklas under året med bland annat en digital utbildning för sommarturnévolontärer.

Samtliga volontärer som engagerar sig i organisationen genomgår Djurens Rätts digitala grundutbildning, som ger en gemensam kunskapsbas att bygga på. Som fortsättning till detta arrangerades dessutom en inledande kickoff för varje volontärprogram som drevs under året. Totalt bidrog dessa aktiviteter till omkring 520 timmar volontärutbildning.

Mentorsprogrammet arrangerades under första halvan av 2021. Syftet var att rekrytera samt utbilda volontärer inom ett specialiserat område som sedan fortsatte arbeta ideellt. Varje volontär blev tilldelad en mentor som ansvarade för utbildning och coaching. Under första upplagan deltog fyra volontärer som utbildades inom företagspåverkan, politisk påverkan, sociala medier samt redaktionsarbete för Välj Vego.

Gåvor och medlemskap driver arbetet för djuren

Djurens Rätts arbete är beroende av frivilligt stöd. Det är alla medlemsavgifter, arv och gåvor som gör att Djurens Rätt kan vara en stark röst för djuren.

Under 2021 har mycket fokus lagts på att utveckla kommunikationen med våra givare.

– Människor är olika, och vi ser att det finns stora skillnader i både hur de vill ge sina gåvor och hur de vill få information om hur deras gåvor gör skillnad för djuren. Vi vill kunna möta våra gåvogivares olika behov så bra vi bara kan, för att kunna bygga långvariga relationer, säger Sofie Alvéén, ansvarig för insamling privatpersoner.

En stor och viktig del av gåvorna kommer från månadsgivare. Att vara månadsgivare är ett smidigt och kostnadseffektivt sätt att stötta Djurens Rätt på. Medlemskapet ingår i den valda månadsgåvan, här redovisas gåvodelen och medlemsavgiften separat. Medlemsavgifterna inkluderar också alla årsmedlemmar.

Webbgåvor är en av de gåvoformer som ökat mest under året. Webbgåvor är ett enkelt sätt att bidra till verksamheten, och även det kostnadseffektiva för Djurens Rätt. Utveckling av vår digitala kommunikation med givare under 2021 har bidragit till denna ökning.

Kampanjnytt är Djurens Rätts stora gåvobrev som skickas till personer som har gett gåvor tidigare. Övriga gåvor är till exempel företagsgåvor och gåvogram.

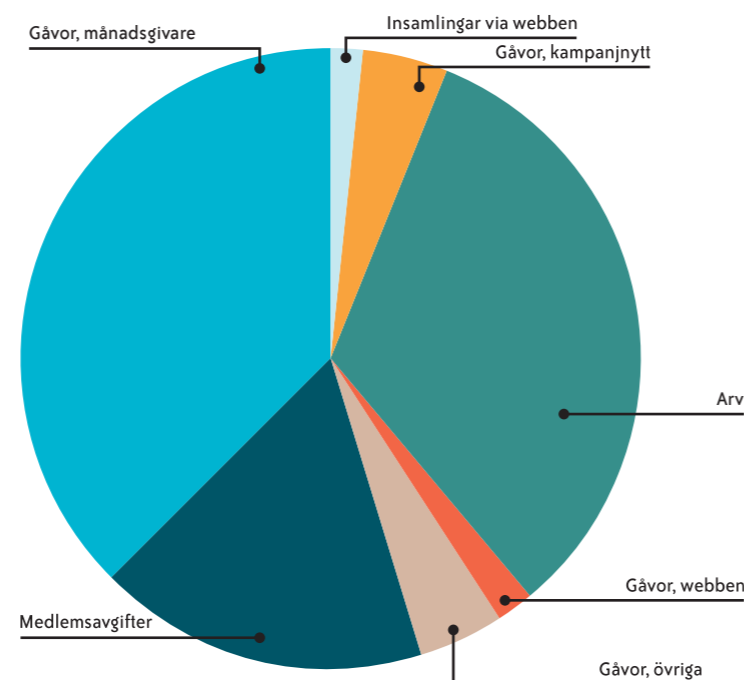
Arv bidrar alltid till en stor del av de gåvo-intäkter som kommer in till Djurens Rätt. Under 2021 har arven utgjort en extra stor andel då vi fått in närmare 20 miljoner via arv. Vi är enormt tacksamma över att Djurens Rätt får finnas med i testamenten – det betyder så mycket för vår möjlighet att hjälpa djuren.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

tryggt
givande
givasverige

KVALITETSSÄKRAT GIVANDE

Djurens Rätt har ett 90-konto, vilket innebär att organisationen granskas av Svensk Insamlingskontroll genom årliga kontroller. Djurens Rätt är också medlem i Giva Sverige, vars kvalitetskod sträcker sig längre än de krav som ställs för att ha ett 90-konto. Bland annat ställer Giva Sverige krav på att varje medlemsorganisation årligen ska upprätta en effektrapport. Rapportens syfte är att givare, allmänheten och andra intressenter ska kunna se vilken nytta organisationen gör. Kravet innebär även att en extern, auktoriserad revisor granskar och intygar att organisationen följer Giva Sveriges kvalitetskod.

Medlemsutvecklingen under året

Djurens Rätt är beroende av frivilligt stöd för att kunna utföra sitt arbete. Det är tack vare engagerade medlemmar och gåvogivare som vi tillsammans kan förändra djurens situation.

Trots utmaningar på grund av en fortsatt pandemi ser vi en organisation som växer. Sedan 2020 har möjligheten till fysiska möten med potentiella medlemmar och givare varit begränsad, under året har vi därför fortsatt lagt fokus på digital och postal kommunikation. Under året har vi utvecklat arbetet mer med digitala annonser och att löpande kontakta de människor som uttryckt intresse för Djurens Rätt.

Skandaler som engagerar

Djurskyddsskandaler väcker många gånger stor sorg och förtvivlan, men också en vilja att agera. Under året har flera olika allvarliga missförhållanden uppmärksammats, bl.a. djurplågeriet på Kronfågels kycklingslakteri. Det väckte ilska bland såväl medlemmar som icke-medlemmar och många valde därför att teckna medlemskap eller skänka en gåva till Djurens Rätt. Samma engagemang såg vi under våren då Aftonbladet rapporterade om missförhållanden på Kronfågels slakteri.

Julkampanjen

Djurens Rätt genomför varje år en julkampanj där fokus ligger på att lyfta grisarnas situation. Så var fallet även julen 2021, men vi skalade också upp vårt insamlingsarbete. Nytt för i år var att Djurens Rätts eget telefonteam ringde intressenter under julkampanjen, ett nytt postalt utskick togs fram och vi utvecklade webben för att underlätta värvning och givande. Vi ökade även vår annonsering, tog med oss lärdomar från tidigare år och satsade stort med en storbild mitt på Kungsgatan i Göteborg och med det stora formatet billboard på Stockholms tunnelbanestationer. Julkampanjen engagerade runt 650 personer att bli medlemmar i Djurens Rätt.

Rädda Djuren-klubben - en barnklubb med växtvärk

Rädda Djuren-klubben är Djurens Rätts egen barnklubb och den växer så det knakar! Numera kan klubben stoltsera med hela 407 fler unga djurvänner jämfört med i fjol. Även om möjligheten att mötas fysiskt nästintill uteblev, med undantag för en liten version av Djurens Rätts sommarturné, skapades det nya vägar att nå ut. Till exempel genom ett gediget uppföljningsarbete, onlinekampanjer och kontinuerlig annonsering.

Nya medlemmar föredrar autogiro

Andelen nya medlemmar som väljer att betala sitt medlemskap via autogiro ökar. Under året har vi sett en positiv utveckling där 56 % valt autogiro i år jämfört med 43 % i fjol. Månadsgivande är ett enkelt sätt att göra stor skillnad på, genom att medlemmen då skänker en valfri gåva på månadsbasis.

Medlemsfilm

Under 2021 spelades en film in med fem djurrättsprofiler som på olika sätt engagerat sig för djuren. Filmens syfte var främst att värva medlemmar, samt att visa på hur människor kan engagera sig på olika sätt för djuren. Bland profilerna fanns Evelina Forsell (känd Youtuber), Solin Bakircian (känd poddare), receptkreatören Karolina Tegelaar, Ahmed Al-Qassam (opinionsbildare och miljöaktivist), samt Carolin Solskär, Årets IT-kvinna 2019 och en av grundarna av Metoo i Sverige.

Filmens fokus ligger på det stora lidandet som sker varje dag i djurfabrikerna och vad vi kan göra tillsammans för att förbättra djurens situation. Förutom huvudfilmen spelades också fem kortfilmer in, en per profil. Där fick profilerna möjlighet att berätta mer ingående om deras engagemang samt ge konkreta tips på vad som kan göras för djuren. Filmen har nått ut till över 120 000 personer genom strategisk annonsering. Dessa filmer kommer användas i Djurens Rätts kommunikation framöver.

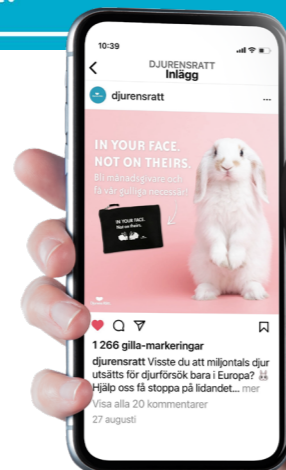
**Du kan göra skillnad
för miljontals djur!**

Djurens Rätt.

Marknadsföring

Under året har flera olika marknadsföringsinsatser genomförts där huvudfokus har varit att få in nya medlemmar. De djurskyddsskandaler som har uppdagats under året har resulterat i ett stort tillflöde av nya medlemmar. Vi har också genomfört flera större planerade marknadsföringsinsatser, dels för medlemsfilmen men också för att lyfta frågan om djurtransporter.

Sociala medier

Djurens Rätt sociala medier fortsatte även under 2021 vara en plats där information sprids, inlägg diskuteras och förändring för djuren drivs. Med ungefär tre inlägg om dagen har vi publicerat fler än 1 000 inlägg vardera på Facebook och Instagram, de två plattformar där vi är som mest aktiva, under året. Sett till det totala antalet inlägg även på exempelvis Twitter blir siffran betydligt högre.

Arbetet med Djurens Rätts sociala medier är ett område som står under konstant förändring. Vanor kring hur människor använder sociala medier förändras, nästan från en vecka till en annan. Detta gäller dels hur och vad Djurens Rätt publicerar för material - vi analyserar hela tiden statistiken bakom inläggen för att säkerställa att vi når ut till så många som möjligt så effektivt som möjligt. För att göra detta behöver vi hela tiden anpassa format, tonalitet och budskap och följa med i de ändrade algoritmer och nya förutsättningar som sociala medie-företagen skapar.

Vi behöver också förändra var vi finns. I början av året arrangerade vi träffar på Clubhouse, appen där du lyssnar in på andras samtal för att mot slutet av 2021 ta steget ut på TikTok. Allt som Djurens Rätt gör förändras - idag är många kampanjer helt digitala, något som inte var fallet för 20 år sedan, men särskilt på sociala medier kan trender och vad som fungerar för att nå ut förändras över en natt.

Hemsida

Djurens Rätts webbplats djurensratt.se är navet i Djurens Rätts digitala kommunikation. Det är där vi publicerar kampanjer, viktiga nyheter, upprop och på webbplatsen finns även stora mängder fakta om de områden som Djurens Rätt arbetar med. Denna fakta uppdateras löpande så att informationen alltid är aktuell och med tydliga källhänvisningar.

Antalet besökare under året följer ett tydligt mönster - som mest under början och slutet av året och något färre i mitten under sommarmånaderna. Januari brukar i regel vara den månad med flest antal besökare och så såg det ut även under 2021.

Förutom djurensratt.se har Djurens Rätt även flera andra webbplatser och sett till besöksantalet så rör sig sidorna inte i samma takt.

Under 2021 har exempelvis djurensratt.se tappat lite i antal besök jämfört med året innan medan exempelvis inspirationssajten valjvego.se har ökat ordentligt i antalet besökare under året. Procentuellt sett är det dock Djurens Rätts kampanjsida för kycklingarna, 99miljoner.se, som har stått för den största ökningen under 2021 då sidan ökat i besöksantal med hela 114 %.

Årets makthavare

Varje år släpper Medieakademins *Maktbarometern*, deras kartläggning över räckvidd och engagemang på sociala medier i Sverige. Som varje år fanns Djurens Rätt även under 2021 med på listan över de med störst inflytande på sociala medier. På årets lista fanns Djurens Rätt på plats 12 när det gäller enbart Facebook och på plats 29 totalt över de mäktigaste på sociala medier i Sverige.

Detta är förvisso ett par steg bakåt jämfört med året innan, en konsekvens av att topplistorna allt tydligare fylls av politik, influencers och humor - det är inte helt enkelt att som ideell organisation komma med på listan över de mäktigaste i sociala medier. Men att Djurens Rätt finns med år efter år är ett styrkebesked - Djurens Rätt fortsätter vara den organisation som når ut till flest och skapar mest engagemang i sociala medier i Sverige.

E-postkommunikation allt viktigare

I tider då människors beteenden på sociala medier förändras från vecka till vecka blir kommunikation via e-post allt viktigare. Djurens Rätt har under verksamhetsåret jobbat hårt för att förbättra kommunikationen via just e-post.

Varannan vecka skickas vårt nyhetsbrev ut. Här informeras om aktuella kampanjer och

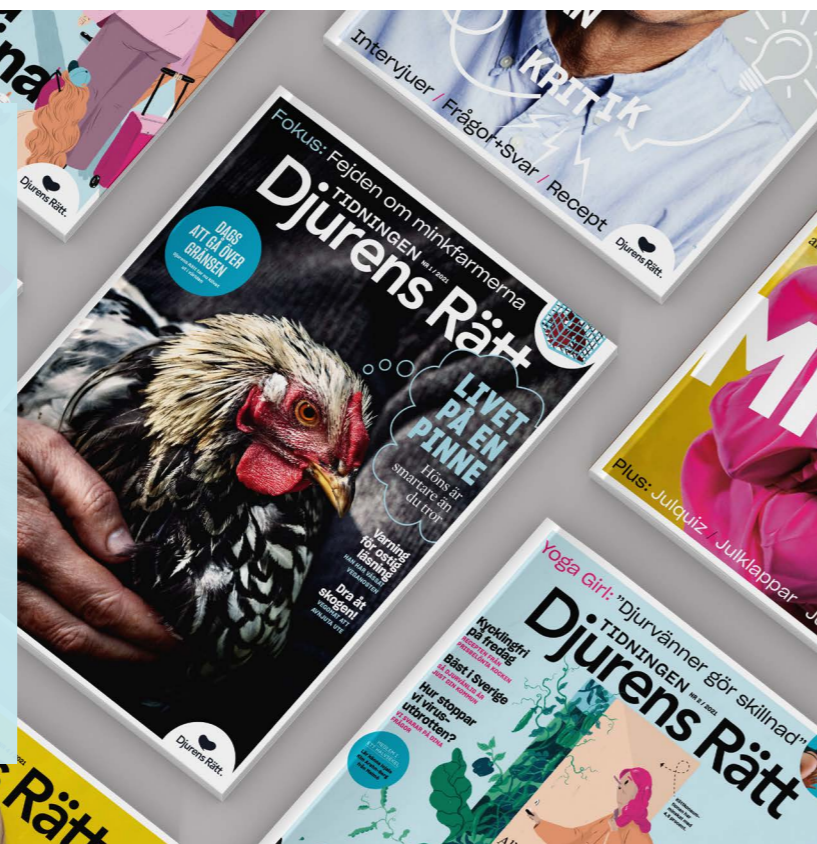
upprop, politiska nyheter, lediga tjänster och kommande evenemang. Nyhetsbrevet har fler än 200 000 prenumeranter och det går att anmäla sig kostnadsfritt på djurensratt.se/nyhetsbrev.

Djurens Rätt har även flera andra utskick som går att prenumerera på: *Vegobrevet* skickas ut varje månad och innehåller recept, inspiration och nyheter om vad som händer i vego-Sverige. Nyhetsbrevet *Aktuellt i politiken* skickas ut ett antal gånger under året och innehåller den senaste informationen om vad som är aktuellt för djuren inom det politiska området. Utöver detta görs även en hel del andra utskick och Djurens Rätt har under året genomfört flera åtgärder för att säkerställa att vi kommunicerar klokt via e-post och att samtliga mottagare får de utskick de vill ha och med den intervall som önskas.

UPPSKATTAD MEDLEMSTIDNING

Tidningen Djurens Rätt är organisationens medlems-tidning och dessutom Nordens största tidning om djurrätt och djurskydd. Den har en upplaga på omkring 43 000 exemplar och utkommer med fyra nummer per år och är organisationens stabilaste och kommunikationskanal med dess medlemmar. Under 2021 har fyra nummer getts ut och utöver ett tydligt fokus på Djurens Rätts kärnfrågor har läsarna kunnat ta del av artiklar och intervjuer med bland andra Peter Singer och Miss Li. Intresset för att annonsera i tidningen har gått upp under året och sidantalet har också ökat från 60 till 64 sidor per nummer.

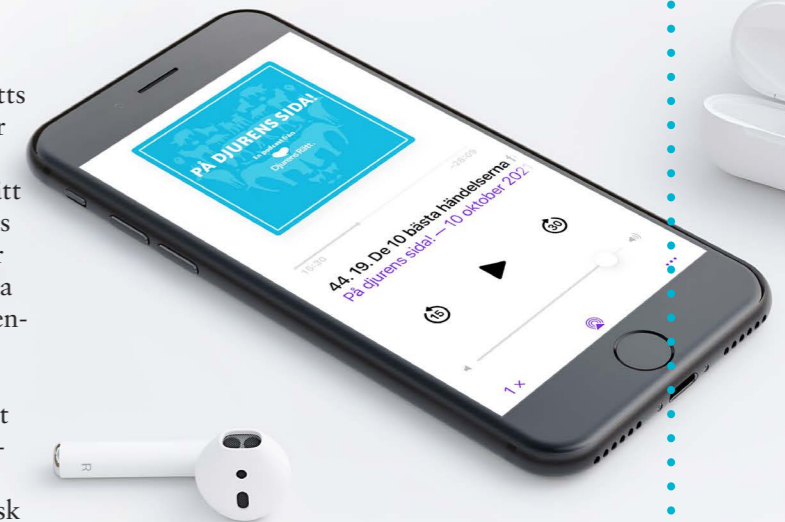
Tidningen Djurens Rätt har getts ut under samma namn sedan 1909; det första numret gavs ut 1902 under namnet Medlemsbladet.

Podd

23 stycken. Så många avsnitt av Djurens Rätts egen podcast *På djurens sida!* släpptes under 2021. I podden blandades aktuella ämnen med djupdykningar i frågor som Djurens Rätt arbetar med. Podden gästas av Djurens Rätts egna experter liksom inbjudna gäster. Under året intervjuades bland annat Sveriges största Youtuber Therése Lindgren och EU-parlamentariker Alice Bah Kuhnke (MP).

Avsnittet med Therése Lindgren var det mest lyssnade på under året följt av två med vegorelaterade ämnen: avsnittet om vegomat i skolan från februari och avsnittet om vegansk ost där vi gästades av Sorosh Tavakoli, grundare av det veganska ostföretaget Stockeld Dreamery. Populära har också avsnitten varit där vi i slutet av varje kvartal gått igenom de viktigaste händelserna för djuren under den perioden.

Under slutet av 2021 började Djurens Rätts politiska sakkunniga, Sebastian Wiklund och Anna-Clara Acevedo, att varannan vecka släppa ett avsnitt av podden där de två går på djupet kring aktuella frågor i politiken som rör djur.

YouTube

Åtta av tio svenskar använde YouTube det senaste året och att synas där är därför viktigt för en organisation med ambitioner att nå ut med budskapet om djurs rättigheter. Förutom att alla våra politiska webinarier under året går att se på YouTube har vi även under året bland annat publicerat en videoserie med matlagingsvideos där den prisbelönta kocken Fredrik Kämpenbergs tipsar om sätt att ersätta kycklingarna på tallriken. Mest sedda under året var dock inte en ny video utan "Det här är vardagen för 99 miljoner svenska kycklingar" med speakerröst av Therése Lindgren, som publicerades första gången 2018.

Marknadsföring

Då podden även finns på YouTube har vi delvis kunnat samordna marknadsföringen för dessa två. Genom att driva trafik till YouTube-kanalen har vi samtidigt kunna uppmärksamma podden. Marknadsföringen har skett både via sociala medier och YouTube's eget annonsverktyg.

Varumärkesundersökning

Under 2021 har vi drivit ett varumärkesbyggande projekt för Djurens Rätt. Utgångspunkten har varit en varumärkesundersökning om Djurens Rätt som gjordes hösten 2020 där vi såg potential i att både öka kännedomen om Djurens Rätt, samt att få allmänheten att få en mer positiv bild av vår organisation. Vi har arbetat med hemsidan där vi lagt in tydligare sektioner om vårt arbete för djuren i djurfabriker, för att ersätta djurförsök och för djuren i pälsindustrin. Vi har också genomfört en större satsning med riktade annonser - både digitalt och i print - som haft en sammanlagd räckvidd på cirka en miljon personer.

Djurens Rätt.

På ombudsmöten runtom i landet väljs ombud som representerar medlemmarna på riksstämman, vårt högsta beslutande organ. På riksstämman röstas bland annat om verksamhetsinriktningen, som innehåller Djurens Rätts målsättningar och fokusområden framåt.

På stämmorna väljs även riksstyrelse som sköter det strategiska arbetet och styr verksamheten mellan riksstämmorna. De har till sin hjälp riksorganisationen, som består av avlönad personal och ideellt engagerade medlemmar. Tillsammans arbetar alla olika delar av organisationen för att Djurens Rätt ska uppnå målen i vår verksamhetsinriktning och i förlängningen vår vision - en värld där djur respekteras som kända individer med rätt till sina egna liv.

Djurens Rätt.

– en medlemsorganisation

Djurens Rätt är en medlemsorganisation. Våra ideellt engagerade medlemmar utgör basen och gör en mycket viktig insats genom att förankra vårt arbete på olika nivåer i samhället. Medlemmarna är också de som formar vad Djurens Rätt arbetar med, både i det vardagliga arbetet likväl som organisationens långsiktiga strategier.

Djurens Rätt grundar World Federation for Animals

I början av året presenterades World Federation for Animals för omvärlden. Det är en ny, global organisation med syfte att påverka lagstiftningen för djurens välfärd på bl.a. FN-nivå. Djurens Rätt har gått samman med flera andra stora djurrätts- och djurskyddsorganisationer för att skapa en förändring för djuren på en global nivå.

Trots att det finns uppskattningsvis tiotusentals djurskyddsorganisationer världen över, som stöds av tiotals miljoner människor, så är inte deras intressen – och därmed djurens intressen – särskilt väl representerade på den globala politiska nivån. Det har inte funnits någon global organisation för att förena, representera och fokusera organisationerna. Fram till nu.

– Djurens Rätt vill skapa möjligheter för global politisk påverkan för djurrätt och djurskydd, att ta det hela vägen upp i FN-systemet. Fram tills idag fanns det inget globalt nätverk som för djurens talan, kommenterade Benny Andersson, generalsekreterare för Djurens Rätt, det hela. Han ingår också i styrelsen för World Federation for Animals.

Fokus ligger på att föra in djurfrågor i FN-systemet. FN är det ultimata styrande organet i världen. När politiken når till den nivån skapar det nya standarder och sprids till nationell och lokal politik över hela världen. Djurens Rätt ser det här samarbetet som ännu ett verktyg för att jobba vidare med det vi är bäst på; att göra mest skillnad för de som är flest och har det sämst. Oavsett var någonstans i världen de djuren befinner sig.

LÄS INTERVJUN

Intervjun med Benny Andersson, generalsekreterare för Djurens Rätt, om World Federation for Animals finns att läsa i Tidningen Djurens Rätt, nr 1 2021.

Djurens Rätts riksstyrelse 2021-2023

Riksstyrelsen väljs vartannat år av representanter för Djurens Rätts medlemmar på riksstämman. Styrelsen är en sammansättning av personer med blandad kompetens som tillsammans bildar det bästa laget att leda organisationen effektivt.

Riksordförande
Camilla Bergvall

1:e vice ordförande
Sofia Kamlund

2:e vice ordförande
Tina Hogevik

Ledamot
Amanda Bengtsson

Ledamot
Ida Ahlström

Ledamot
Peter Holmberg

Ledamot
Tommy Ringlöv

Ledamot
Sophie Gripenberg

Ledamot
Anna Hjalmarsson

Suppleant
Christian Nordström

Suppleant
Edvin Kvamme

Suppleant
Andreas Nordvall

Effektrapport 2021

Djurens Rätt offentliggör årligen en effektredovisning som beskriver organisationens väg för att nå sina mål. Djurens Rätts effektrapport strävar efter att uppfylla Giva Sveriges riktlinjer och principer för effektrapportering. En mer utförlig presentation av Djurens Rätts organisation, verksamhet och användning av resurser finns i den årliga verksamhetsberättelsen.

Denna effektrapport omfattar perioden 1 januari 2021 – 31 december 2021.

Vad vill Djurens Rätt uppnå?

Djurens Rätt gör skillnad för de djur som är flest och har det sämst. Det har vi gjort sedan 1882. Vi arbetar globalt med djurrätts- och djurskyddsfrågor och har vår bas i Sverige. Vi är idag en av världens ledande djurrätts- och djurskyddsorganisationer med omkring 50 000 medlemmar.

Vi strävar efter en värld där djur respekteras som kännande individer med rätt till sina egna liv. Då lidandet djur utsätts för inte hindras av nationsgränser, arbetar vi globalt för att göra största möjliga skillnad för djuren. Då effekten av vårt arbete är det som avgör har vi valt att fokusera på de djur där lidandet är stort och systemförändringar krävs. I dagsläget har vi ringat in fyra fokusområden:

- Djur i livsmedelsindustrin
- Djur i pälsindustrin
- Djurförsök
- Djurvänlig konsumtion

Djur i livsmedelsindustrin

Här sker det *kvantitativt* största lidandet. Turbokyklingar som växer så snabbt att det gör ont. Hönor som sitter i burar så trånga att de inte kan sträcka ut sina vingar. Grisar som spenderar hela sina liv på betonggolv. Långa, plågsamma djurtransporter och slaktmetoder som dömts ut i decennier. Det långsiktiga målet är en övergång till växtbaserade livsmedel, och delmål är minskad animalieproduktion och -konsumtion samt att de djur som föds upp för kött, mjölk och ägg i dag ska få bättre levnadsvillkor. En tydlig målsättning Djurens Rätt arbetar för är att senast 2026 har turbokyklingar upphört att vara norm i djurfabrikerna, samt att EU ska infört ett förbud mot burhållning av djur från 2027.

Djur i pälsindustrin

Pälsdjursuppfödning är en djurhållning som kritiserats under mycket lång tid. Vilda djur som hålls i stålträdsburar där de inte har möjlighet att få utlopp för sina naturliga beteenden. Det långsiktiga målet är att inga djur ska födas upp för päls. Här har viktiga steg tagits genom att både räv- och chinchillafarmning har avvecklats i Sverige, där endast minkfarmningen kvarstår. Ett mål nu är att få EU att fatta beslut om ett förbud mot pälsdjursuppfödning under 2023-2024.

Djurförsök

Djur som utnyttjas i djurförsök skyddas inte av djurskyddslagen. De är undantagna principen om att djur inte ska plågas och djurförsök kan vara där det *kvalitativa* lidandet är som mest omfattande. Det långsiktiga målet är en övergång till djurfri forskning och steg på vägen är att Sverige antar handlingsplaner för att djurförsök ska minska och fasas ut.

Djurvänlig konsumtion

Djurens Rätt guidar till djurvänliga val och arbetar för att företag och offentlig verksamhet ska ställa högre djurskydds krav på sina produkter och bättre inkludera djurskyddet i sitt kvalitetsarbete. Vi vill göra det enkelt och självklart för konsumenten att välja vego. Målsättningen är att köttkonsumtionen ska ha halverats 2030.

I vilket organisatoriskt sammanhang verkar Djurens Rätt?

Djurens Rätt är en medlemsstyrd organisation uppbyggd enligt folkrörelsemodell med volontärgrupper över hela landet. I Sverige samarbetar Djurens Rätt med andra organisationer i civilsamhället inom djurskydd, konsumentfrågor och klimat. Samarbetena rör oftast punktinsatser som till exempel gemensamma publika arrangemang och uppvaktningar av beslutsfattare.

Många frågor som rör djur påverkas eller avgörs inom EU eller till och med globalt. I det sammanhanget är våra internationella insatser viktiga. I detta ingår olika samarbeten med organisationer över hela världen. Grunden i dessa samarbeten är att de ska vara med och bidra till Djurens Rätts målbild och stå för ett professionellt och kunskapsbaserat arbete. Vi är engagerade i fyra internationella sammanslutningar:

Eurogroup for Animals

Djurens Rätt koordinerar arbetet på EU-nivå med Eurogroup for Animals, som är en paraplyorganisation bestående av mer än 80 djurrätts- och djurskyddsorganisationer från hela Europa. Sedan Sveriges EU-inträde har Djurens Rätt finansierat Eurogroup for Animals, och sedan fem år tillbaka har vi suttit i dess styrelse. Förra året, 2020, valdes Djurens Rätt återigen in i styrelsen för en treårsperiod. Genom kampanjer såsom End the Cage Age, #StopTheTrucks, och #EndPigPain, samt en rad olika sakfrågor bedriver Djurens Rätt ett politiskt arbete för djuren på EU-nivå.

Fur Free Alliance

Fur Free Alliance är ett globalt nätverk som består av djurrättsorganisationer från Europa, Nordamerika och Asien. Fur Free Alliance arbetar med att få modeföretag pälsfria och få länder att införa förbud mot pälsdjursfarmning. Genom nätverket får Djurens Rätt tillgång till expertis och information från andra länder, likväl som att vi stöttar organisationer i deras arbete med att avveckla pälsindustrin globalt. Djurens Rätt är den svenska partner som ansvarar för att ansluta svenska företag till Fur Free Retailer Program i Sverige (pälsfria listan).

World Federation for Animals

World Federation for Animals grundades under 2021 av Djurens Rätt och 17 andra djurrätts- och djurskyddsorganisationer. Vi sitter med i styrelsen för organisationen. Syftet är att samla intressorganisationer för djuren världen över och fokusera på viktiga politiska frågor som påverkar djur globalt, bl.a. genom påverkan gentemot FAO och andra FN-organ. Att djurskydd kommer med som ett av de globala hållbarhetsmålen är en uttalad målsättning.

Open Wing Alliance

Djurens Rätt har bland annat fått alla svenska livsmedelskedjor att anta policys om att vara buräggsfria. Burhållning av hönor har minskat kraftigt i Sverige men globalt är burar fortfarande mer regel än undantag. Det globala nätverket Open Wing Alliance samlar djurrättsorganisationer som arbetar för att få serviceföretag, cateringföretag, livsmedelskedjor och hotell att bli buräggsfria. Namnet syftar på att en höna i bur inte ens kan sträcka ut sina vingar. Djurens Rätt genomför internationella påverkanskampanjer, tillsammans med andra organisationer inom Open Wing Alliance, och kan på så vis påverka multinationella företag och därmed åstadkomma större effekt för fler djur.

Vilka strategier har Djurens Rätt?

Djurens Rätts strategi för att nå målsättningarna är att informera allmänheten, skapa opinion och föra fram medborgarnas åsikter till beslutsfattare. Vi använder vår expertkunskap till att trycka på för förändrad lagstiftning och till att coacha företag. Vi granskar, påpekar problem och presenterar lösningar samtidigt som vi inspirerar och möjliggör för konsumenter att göra djurvänliga val. Ett kraftfullt opinionsbildande arbete där vi kanaliserar människors engagemang är en viktig del i att åstadkomma politisk förändring genom lagstiftning.

Djurens Rätt är partipolitiskt obundna och vi vill genom demokratisk opinionsbildning, politisk dialog, företagssamarbeten och ökad kunskap förverkliga vårt mål: en värld där djur respekteras som kännande individer med rätt till sina egna liv.

Djurens Rätts förändringsteori utgår från att de värsta formerna av djurhållning måste avvecklas och att det i sin tur leder till att färre djur utsätts för lidande och död, samtidigt som de djur som föds upp får det bättre. I många frågor krävs ett parallellt arbete med konsumenter och handel.

Vilken kapacitet och vilket kunnande har Djurens Rätt?

Medlemmarna

Medlemmarna är den viktigaste tillgången för att Djurens Rätt ska kunna uppnå sina mål. I dagsläget har Djurens Rätt omkring 50 000 medlemmar. Ju fler medlemmar, desto tyngre väger Djurens Rätts röst i samtal med politiker och andra makthavare. Därför är varje enskild medlem viktig!

Många medlemmar engagerar sig i någon av Djurens Rätts olika volontärgrupper, både nationella och lokala, eller genom att få våra blixtrail. I blixtrail tipsas om enkla saker som kan göras för djuren digitalt. Det kan vara att skriva under en namninsamling, kommentera på sociala medier eller att maila företag och makthavare. Volontärgrupper och blixtrail bildar opinion i Djurens Rätts frågor, deltar i kampanjer eller initierar egna lokala kampanjer, värvar medlemmar och påverkar den lokala politiken. Djurens Rätt har under 2021 engagerat fler än 250 volontärer och tillsammans har de bidragit med minst 3 400 volontärtimmar i arbetet för djuren.

Medarbetare

Djurens Rätt har mer än 50 anställda medarbetare som arbetar med bland annat politiskt arbete, kampanjer, kommunikation, sociala medier, företagsrelationer, konsumentfrågor, medlemservice och stöd till volontärgrupper och barnorganisationen Rädda Djuren-klubben samt ekonomi och medlemsvärvning.

Expertis

Djurens Rätt är en expertorganisation med specifik kunskap om djurs välfärd och en av Sveriges främsta experter inom djurförsök. Djurens Rätt är remissinstans åt regering och myndigheter samt är representerad i olika grupper inom Jordbruksverket. För Djurens Rätt är det centralt att vara faktabaserade för att verka på ett trovärdigt sätt och kunna vara den främsta samtalspartnern i frågor som rör djurvelfärd och djurs rättigheter. Inom det utåtriktade arbetet har vi utvecklat metoder för dialog om djurrätt. Djurens Rätt är erkänt framgångsrika inom sociala medier och har stort genomslag på Facebook och Instagram.

Partnerskap och nätverk

Djurens Rätt har god kapacitet att påverka utanför Sveriges gränser tack vare internationella samarbeten. EU-frågor är en viktig del som har påverkan på Djurens Rätts arbete i Sverige. Därför är det värt att lyfta fram att via de nätverken bygger Djurens Rätt sin EU-expertis.

Finansiella resurser

Djurens Rätts ekonomiska resurser kommer från medlemsavgifter, gåvor och arv. Under 2021 uppgick verksamhetskostnaderna till 43,9 MKR. Vi tar inte emot statsbidrag annat än för specifika och avgränsade projekt.

Hur vet vi om Djurens Rätt gör framsteg?

Djurens Rätt arbetar enligt fyraåriga verksamhetsinriktningar som består av huvudmål (mål på lång sikt), riktningmål och årliga delmål. Alla mål ska leda till uppfyllandet av Djurens Rätts vision. Delmålen är de indikatorer mot vilka vi mäter framgång och ser om vi är på rätt väg. För att omsätta de långsiktiga huvudmålen i konkret verksamhet så använder sig Djurens Rätt av OKRs-metodiken, Objectives & Key Results. Alla mål följs upp kvartalsvis där genomförd verksamhet loggas i en programvara och effekten stäms av mot målen. Uppföljning genomförs årligen av resultatet för hela året.

Vi mäter effekten med hjälp av flera olika resultatmått. De mest centrala är

- Andelen frigående hönor i Sverige.
- Antalet verksamma minkfarmer i Sverige.
- Köttkonsumtion per person och år i Sverige, omräknat till antal djurindivider.
- Antalet nya företagspolicier som berör hönor, turbokyklingar och ökad andel växtbaserade livsmedel.
- Indextalen för Djurvänlig kommun-rankningen.
- Antalet volontärtimmar i Djurens Rätt.

Vad har Djurens Rätt åstadkommit så här långt?

Här har vi sammanställt framgångar för djuren som Djurens Rätt har bidragit till under 2021:

1. Alla svenska livsmedelskedjor är buräggsfria

Arbetet med att få bort buräggen från butikerna har pågått under en lång tid, närmare bestämt sedan 2008 då dialogen med kedjorna inleddes. Under årens lopp har kedja efter kedja tagit ställning för hönorna och tillslut stod ICA ensam kvar, Sveriges största livsmedelskedja. År 2020 beslutade därför Djurens Rätt att det var dags att i en informationskampanj meddela konsumenterna om att kedjan hamnat efter i det viktiga arbetet för hönorna. Efter att vi mobiliserat engagemang från tusentals djurvänner så meddelade ICA i maj förra året att de kommer se över ett förbud mot burägg, ett stort framsteg i den då 12 år långa dialogen. Den 9 april 2021 kom så beskedet från ICA som meddelade att de avråder sina handlare från att köpa in ägg från hönor i burar. En avrådan är såklart inte samma sak som en tydlig företagspolicy men då många andra företag redan sagt nej till burägg, samt konsumenters ovilja att köpa dessa, så bedömde Djurens Rätt att det trots en aningen otydlig skrivelse blir svårt för ICA-handlare att köpa in burägg i framtiden. Därmed är alla svenska livsmedelskedjor fria från burägg!^{1,2}

2. Jättekoncernen Yum! Brands slopar buräggen

I början av maj inledde Djurens Rätt en internationell kampanj, tillsammans med organisationer utanför Sverige, för att få Yum! Brands, som bland annat äger Pizza Hut, att slopa buräggen. Hundratusentals konsumenter engagerade sig och Yum! Brands valde att lyssna och beskedet kom i september att koncernen slopar buräggen på ett globalt plan. Beslutet inkluderar kedjans 50 000 restauranger som finns i 150 länder. Den här kampanjen är en av Djurens Rätts hittills mest framgångsrika när det kommer till att få ut hönor ur burar.³

3. Kronägg säger nej till burägg

Djurens Rätt har under lång tid framgångsrikt arbetat för att hönor ska slippa leva i burar genom att få konsumenterna och företagen att välja bort burarna. År 2008, när vi började företagsarbetet, hölls mer än två miljoner hönor i den svenska äggindustrin i burar. I slutet av 2021 ligger siffran på 304 500 hönor. En minskning på ungefär 223 000 hönor jämfört med 2020. Andelen hönor i bur är nere på 3,5 % och 2008 låg andelen i bur på 39,4 %.

Denna stora minskning av efterfrågan av burägg märks såklart hos Sveriges äggproducenter. Kronägg, Sveriges största äggpackeri, gick i juli ut med att de sedan en tid tillbaka säger nej till burhållning av hönor, detta efter samtal med oss.^{4,5,6}

4. Burförbud på gång i hela EU

Under året har Djurens Rätt arbetat intensivt med medborgarinitiativet End the Cage Age, ett initiativ som Djurens Rätt samlat nära 50 000 underskrifter till från Sverige. I juni 2021 nåddes en historisk milstolpe när EU-kommissionen meddelade att de går vidare med initiativet utifrån målet att samtliga burar inom livsmedelsindustrin ska fasas ut i hela EU. Detta föregicks bland annat av att Djurens Rätt skickade en skrivelse till Sveriges kommissionär samt till relevanta tjänstemän, tillsammans med en lång rad insatser av oss och av våra 170 samarbetsorganisationer som tillsammans kunde fira denna seger.^{7,8}

5. Linas Matkasse slutar med turbokyklingar

Under året som gått lanserade Djurens Rätt ett helt nytt sätt att granska företagens arbete med djurvälstånd, i form av en serie företagsrapporter. I rapporterna rankas företag efter deras arbete för djuren med fokus på kycklingar och European Chicken Commitment (ECC). Under året har tre företagsrapporter släppts. I januari 2021 släpptes Djurens Rätts första företagsrapport, "Vad gömmer sig i din matkasse?", som granskade matkassaföretag på den svenska marknaden. Rapporten konstaterade att flera av matkassarna arbetade med ECC, bland andra Hello Fresh, Matkomfort och Marley Spoon, men att Sveriges största matkasse Linas Matkasse dessvärre inte gjorde det. Djurens Rätt inledde en informationsatsning i början av 2021 för att få Linas Matkasse att anta ECC. Engagemanget var stort och många kontaktade Linas Matkasse och fler än 12 000 personer skrev under Djurens Rätts upprop. Efter att Djurens Rätt informerat allmänheten om Linas Matkasses brist på ansvarstagande valde företaget under våren

Källor

1. www.djurensratt.se/blogg/ica-ser-over-ett-stopp-buragg
2. www.djurensratt.se/blogg/nu-ar-alla-sveriges-livsmedelskedjor-buraggsfria
3. www.djurensratt.se/blogg/enorm-seger-miljoners-honor-pizza-hut-koncernen-blir-buraggsfria-globalt
4. Personligt meddelande Svenska Ägg januari 2022
5. www.djurensratt.se/djur-i-livsmedelsindustrin/honor-och-luppar
6. www.djurensratt.se/blogg/sveriges-storsta-aggpackeri-kronagg-valjer-bort-burarna
7. <https://www.djurensratt.se/blogg/upp-till-bevis-omrostning-om-end-cage-age-i-eu-parlamentet>
8. <https://www.djurensratt.se/blogg/historisk-framgang-nar-eu-parlamentet-gav-sitt-stod-till-medborgarinitiativet-end-cage-age>

Källor

1. www.djurensratt.se/blogg/ica-ser-over-ett-stopp-buragg
2. www.djurensratt.se/blogg/nu-ar-alla-sveriges-livsmedelskedjor-buraggsfria

att även de börja arbeta utifrån ECC-kriterierna. 107 dagar av intensiv konsumentupplysning var till ända.

Djurens Rätt har genom effektivt påverkansarbete bidragit till att fler än 100 nya företag valt att jobba med European Chicken Commitment (ECC) under 2021. Totalt har nu cirka 300 företag valt att arbeta med kriterierna vilket kommer förbättra livet för miljontals kycklingar världen över. Bara i Sverige har företagen som arbetar med ECC ökat med över 40 % under året som gått, och siffran tickar stadigt uppåt. ECC är på god väg att bli branschens nya miniminivå.

Några av de svenska företag som valt att arbeta med ECC under det gångna året är Pinchos, Brödernas, Linas Matkasse och Jureskogs. Även matkassaföretaget Marley Spoon, som förutom i Sverige finns i fem andra europeiska länder, har valt att arbeta med ECC och därmed säga nej till turbokyckling och ja till utevistelse. Enbart Marley Spoons beslut kommer påverka över 400 000 kycklingar varje år.

I maj släpptes den andra företagsrapporten *“Färdigmat - vilka företag tar ansvar?”* och i september lanserades den tredje och senaste rapporten *“Många hamburgerkedjor sviker kycklingarna”*.

Företagsrapporterna har mottagits mycket väl bland konsumenterna och rapporterna har även väckt intresse i media.^{9 10 11 12 13}

6. Sveriges kommuner reagerar mot Kronfågel

I samband med Aftonbladets granskning av Kronfågels kycklingfabrik i maj fick många upp ögonen för de missförhållanden som sker i djurfabrikerna. Djurens Rätt har under flera år arbetat konsekvent med att lyfta kycklingarnas situation och 2021 är inget undantag. I samband med att skandalen blossade upp kontaktade Djurens Rätt kostcheferna i landets större kommuner för att informera dem om händelserna och be dem bojkotta produkter från Kronfågel, vilket samtliga kommuner som kontaktades beslutade att göra. Djurens Rätts samtal till kommunerna satte bollen i rullning och gjorde så att många kommuner fattade motsvarande beslut; enligt Aftonbladet var det totalt 90 kommuner som stoppade inköpen från Kronfågel.^{14 15}

7. Historiskt beslut i EU-parlamentet

Två stora händelser under 2021 blev startskottet för att utfasning av djurförsöken började tas på allvar. För det första fick Sveriges 3R-center i uppdrag att kartlägga konkreta åtgärder för att minska djurförsöken så långt som möjligt. För det andra enades EU-parlamentet om att det behövs en handlingsplan för utfasning av djurförsöken. Det här var året då frågan om strategier för utfasning av djurförsöken slutade vara ett avlägset mål som ingen varit ansvarig för att uppnå och året då politikerna började äga frågan. Djurens Rätt har såklart arbetat hårt för förändring när det gäller djurförsök. Vi har bland annat tillsammans med organisationer i runt om i Europa arbetat med kampanjen Act4LabAnimals där vi uppmanat EU:s

ledare att göra mer för att nå målet om att ersätta alla försök på levande djur i EU. Omkring 58 000 personer skrev under Djurens Rätts namninsamling i Sverige och över 150 forskare ställde sig bakom våra förslag. I september fattade sedan EU-parlamentet äntligen ett beslut om att ge EU-kommissionen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för utfasning av djurförsöken.^{16 17}

4 i runt om i Europa arbetat med kampanjen Act4LabAnimals där vi uppmanat EU:s ledare att göra mer för att nå målet om att ersätta alla försök på levande djur i EU. Omkring 58 000 personer skrev under Djurens Rätts namninsamling i Sverige och över 150 forskare ställde sig bakom våra förslag. I september fattade sedan EU-parlamentet äntligen ett beslut om att ge EU-kommissionen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för utfasning av djurförsöken.^{16 17}

8. Tiotusentals har inspirerats till djurvänliga val

Kampanjen *99 miljoner* lanserades första gången 2018 och uppmanar till att välja vego istället för att stödja kycklingindustrins djurfabriker. Under 2021 har kampanjen övergått till att bli en fast programverksamhet inom Djurens Rätt. Vi har genomfört en annonseringskampanj, flera nya kampanjaktiviteter och kycklingarna var i fokus under Djurens Rätts årliga sommarturné.

Inför nylanseringen av 99 miljoner-programmet i mars, lanserades vego-utmaningen *Kycklingfri fredag* som pågick under våren och sommaren. Deltagarna fick mail med recept, tips och inspiration och uppmanades till att testa fyra kycklingfria fredagar. Tack vare sommarturné, samarbete med kocken och receptkreatören Fredrik Kämpenbergs och annonskampanj så deltog mer än 2 500 personer i utmaningen.

Under året har Djurens Rätts annonseringskampanj, om kycklingarnas liv i djurfabrikerna, synts i kollektivtrafiken, tidningar, banners, YouTube och sociala medier. Under 2021 hade annonseringen en total räckvidd på omkring 3,3 miljoner.

Djurens Rätt har genom webbsidan och inspirationsmagasinet Välj Vego uppmanat till djurvänliga val - under 2021 beställdes magasinet av mer än 6 000 personer och antalet unika besökare till hemsidan ökade med nästan 100 %. Fler än 15 000 personer anmälde sig till någon av våra digitala vegoutmaningar under 2021. Utmaningarna som flest personer anmälde sig till under året var *Kycklingfri fredag*, *Veganuari* och *Grön jul för grisarna!* Av de som deltog i utmaningar eller beställde inspirationsmagasinet under 2021 räknade sig 85 % till gruppen reducerare, d.v.s. personer som medvetet försöker minska konsumtion av animalier men ännu inte valt bort dem helt. Det är den målgrupp som Djurens Rätt vill fokusera mest på, då stor effekt kan uppnås på kort tid.^{18 19}

Källor

- <https://www.djurensratt.se/foretagsrelationer/foretagsrapporter>
- www.djurensratt.se/blogg/hur-ser-djurvalfarden-ut-hos-matkasseforetagen
- <https://www.djurensratt.se/blogg/framgang-linas-matkasse-slutar-med-turbokycklingar>
- www.djurensratt.se/foretagsrelationer/european-chicken-commitment-ecc
- www.djurensratt.se/blogg/matkassen-marley-spoon-kra-ver-bättre-valfard-kycklingar
- www.djurensratt.se/blogg/skandalen-pa-kronfagel-kycklingar-skallas-levande
- www.djurensratt.se/blogg/allt-fler-kommuner-stoppar-kronfagel

Källor

- www.djurensratt.se/blogg/regeringen-har-lyssnat-vill-ta-fram-en-plan-att-begransa-djurforsoken
- www.djurensratt.se/blogg/historiskt-beslut-i-eu-parlamentet-strategi-utfasning-av-djurforsoken-pa-vag
- www.djurensratt.se/blogg/kycklingkampanj-i-ny-kostym-99-miljoner-fortsatter-gora-skillnad
- www.djurensratt.se/99-miljoner

STORT TACK TILL DIG som har stått med oss på djurens sida under 2021.

Tack till dig som är medlem, ger ekonomiska bidrag och som väljer att lägga värdefull tid på att vara med och förändra djurens situation. Tillsammans fortsätter vi göra skillnad för kycklingarna, hönorna, korna, grisarna och de andra djuren som är i behov av vår hjälp – vi finns för att ge dem en röst i samhället och försvara deras rättigheter.

Djurens Rätt
Box 17132
104 62 Stockholm

08 - 555 914 00
info@djurensratt.se
www.djurensratt.se

PlusGiro: 901087-7